Національна установа розвитку
єднання заради розвитку

ДОДАТОК 1
до протоколу засідання Правління НУР
від 17 вересня 2026 року № 47/2026

Детальний Посібник щодо системи екологічного та соціального управління

Історія документу

Редакція	Затверджено	Дата	Подробиці
1.0	Правління ФРП	23.01.2024	Базова СЕСУ
2.0	Правління ФРП	04.11.2024	Детальний Посібник щодо СЕСУ
3.0	Правління НУР	17.09.2026	Оновлення Детального Посібника щодо СЕСУ

Погоджено

Посада	Відповідальна особа
Головний комплаєнс – менеджер	Аліса Дорохіна
Юридичний підрозділ	Олена Славгородська
Уповноважений з антикорупційної діяльності	Михайло Олійник
Правління	

Зміст

Вступ....9
1.1. Національна установа розвитку....10
1.2. Огляд фінансової діяльності НУР за проєктами, що фінансуються міжнародними фінансовими організаціями....12
1.2.1 НУР у ролі фінансового посередника....12
1.2.2 Партнерські установи (ПУ)....12
1.2.3 Сектори господарської діяльності бенефіціарів....13
1.2.4 Підприємства-бенефіціари (ПБ)....13
1.3 Огляд СЕСУ НУР....14
1.3.1 Застосовні екологічні та соціальні вимоги....14
1.3.2 Сфера застосування СЕСУ....15
2 Елементи СЕСУ....17
2.1 Екологічна і соціальна політика....18
2.2 Процедури оцінки та управління екологічними і соціальними ризиками....18
2.3 Процедури нагляду, моніторингу та звітності щодо екологічних і соціальних питань....20
2.4 Організаційна спроможність та компетентність з екологічних і соціальних питань....23
2.4.1 Функції та обов'язки щодо екологічних і соціальних питань....25
2.4.2 Навчання з питань СЕСУ....27
2.5 Механізм зовнішніх комунікацій....28
3 **ПРОЦЕДУРИ СЕСУ ДЛЯ НУР**....29
3.1 Оцінка відповідності СЕСУ ПУ вимогам СЕСУ НУР....29
3.2 Угоди про фінансування (кредитні угоди)/ угоди про співробітництво, що містять екологічні та соціальні вимоги....31
3.3 Процедури НУР із нагляду, моніторингу та звітності щодо екологічних і соціальних питань....32
3.3.1 Періодичне звітування НУР перед МФО....32
3.3.2 Звітування НУР про інциденти та нещасні випадки перед МФО....34
3.3.3 Усунення невідповідностей щодо екологічних і соціальних аспектів....36
3.3.4 Періодичне звітування перед вищим керівництвом НУР....36
3.3.5 Управління змінами із боку НУР....37
Механізм зовнішніх комунікації НУР....37
Канали комунікації....38
Анонімні звернення....39
4 **ПРОЦЕДУРИ ДЛЯ ПУ**....40
4.1 Комплексна екологічна та соціальна оцінка ПУ господарської діяльності потенційного підприємства-бенефіціара....43
4.1.1 Розробка ДПКЗ за результатами оцінки ESDD:....48
4.2 Прийняття рішень ПУ щодо фінансування з урахуванням міркувань щодо екологічних і соціальних ризиків....53

4.3 Угоди про кредитування/співробітництво, що містять екологічні та соціальні вимоги (між ПУ та ПБ) 53
4.4 Процедури ПУ з нагляду, моніторингу та звітності щодо екологічних і соціальних питань 54
4.5 Механізм зовнішніх комунікацій ПУ 55
5 Перегляд та оновлення сесу 59
6 Додаткові інструменти 60
Додаток А – Список виключень НУР 62
Додаток В – Класифікація екологічних і соціальних ризиків, прийнята НУР 68
Додаток С – Орієнтовний перелік видів діяльності з високим та суттєвим ризиком 73

Акроніми та скорочення

NDI	National Development Institution	**НУР**	Національна установа розвитку
BE	Beneficiary Enterprise	**ПБ**	Підприємство-бенефіціар
CAP	Corrective Action Plan	**ПКЗ**	План коригувальних заходів
CRO	Chief Risk Officer	**ГРМ**	Головний ризик-менеджер
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development	**ЄБРР**	Європейський банк реконструкції і розвитку
EC	European Commission	**ЄК**	Європейська комісія
ECM	External Communications Mechanism	**МЗК**	Механізм зовнішніх комунікацій
EHSGs	Environmental, Health, and Safety Guidelines	**РОНСЗБ**	Рекомендації з охорони навколишнього середовища, здоров'я та безпеки
ERW	Explosive Remnants of War	**ВЗВ**	Вибухонебезпечні залишки війни
E&S	Environmental and Social	**ЕіС**	Екологічні і соціальні
ESA	E&S Assessment	**ЕСО**	Екологічна та соціальна оцінка
ESAP	Environmental and Social Action Plan	**ПЕСЗ**	План екологічних і соціальних заходів
ESF	Environmental and Social Framework	**РДЕСВ**	Рамковий документ про екологічні і соціальні вимоги
ESMS	Environmental and Social Management System	**СЕСУ**	Система екологічного та соціального управління
ESS	Environmental and Social Standards	**ЕСС**	Екологічні та соціальні стандарти
FI	Financial Intermediary	**ФП**	Фінансовий посередник
FNS	Food and Nutrition Security	**ПББХ**	Продовольча безпека та безпека харчування
GBV	Gender-based Violence	**ГЗН**	Гендерно-зумовлене насильство
GIIP	Good International Industry Practice	**НМГП**	Належна міжнародна галузева практика
GRM	Grievance Redress Mechanism	**МРВС**	Механізм розгляду і врегулювання скарг
GRS	Grievance Redress System	**СРВС**	Система розгляду та врегулювання скарг
IFIs	International Financial Institutions	**МФО**	Міжнародні фінансові організації
IPF	Investment Project Financing	**ФІП**	Фінансування інвестиційних проєктів
KfW	Kreditanstalt für Wiederaufbau	**KfW**	Кредитна установа для відбудови, Німеччина
M&E	Monitoring and Evaluation	**МіО**	Моніторинг і оцінка
MoF	Ministry of Finance	**Мінфін**	Міністерство фінансів України
MSME	Micro, Small, and Medium-sized Enterprises	**ММСП**	Мікро-, малі та середні підприємства
NBFI	Non-banking Financial Institution	**НБФУ**	Небанківська фінансова установа
NBU	National Bank of Ukraine	**НБУ**	Національний банк України
OHS	Occupational Health and Safety	**ОБП**	Охорона і безпека праці

EIA	Environmental Impact Assessment performed in compliance with the Law of Ukraine 'On Environmental Impact Assessment'	**ОВД**	Оцінка впливу на довкілля, що проводиться відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»
PFIs	Participating Financial Institutions	**ПУ**	Партнерські установи
RCA	Root Cause Analysis	**RCA**	Аналіз першопричин
SCAP	Supplemental Corrective Action Plan	**ДПКЗ**	Додатковий план коригувальних заходів
SEA/SH	Sexual Exploitation and Abuse/Sexual Harassment	**СЕН/СД**	Сексуальна експлуатація та насильство/сексуальні домагання
SEP	Stakeholder Engagement Plan	**ПЗЗС**	План залучення зацікавлених сторін
TA	Technical Assistance	**ТД**	Технічна допомога
WB	World Bank	**СБ**	Світовий банк
WBG	World Bank Group	**ГСБ**	Група Світового банку

Словник

План екологічних та соціальних дій (ПЕСД/ESAP)	документ, який визначає перелік заходів, відповідальних виконавців, очікувані результати, показники підтвердження виконання (показники відповідності) та строки реалізації заходів, необхідних для усунення встановлених випадків невідповідності діяльності клієнтів екологічним та соціальним вимогам, а також інших узгоджених сторонами заходів. До Плану можуть вноситися зміни та доповнення за взаємною згодою сторін.
ЕС претензія	означає будь-яку претензію, позов, провадження або розслідування, ініційовані будь-якою фізичною чи юридичною особою у зв'язку з дотриманням або порушенням вимог екологічного законодавства, соціального законодавства чи будь-якої екологічної або соціальної угоди, стороною якої є партнерська установа.
Менеджер СЕСУ	Вища посадова особа партнерської установи, яка несе управлінську відповідальність, зокрема, за забезпечення належного функціонування, впровадження, підтримання та постійного вдосконалення СЕСУ.
СЕСУ	Частина загальної системи управління НУР, що включає відповідну політику, організаційну структуру, діяльність з планування, обов'язки, методи роботи, процедури та ресурси для розробки, впровадження, досягнення, перегляду і підтримання відповідності вимогам у сфері екологічного та соціального управління. СЕСУ присвячена систематичному та структурованому поліпшенню екологічних та соціальних показників і спеціально спрямована на виявлення та управління екологічними та соціальними ризиками і можливостями в процесах оцінки та управління клієнтами.
ЕС координатор	належним чином підготовлена посадова особа партнерської установи, на яку покладено відповідальність за практичне та щоденне розроблення, впровадження, функціонування, адміністрування, моніторинг і постійне вдосконалення СЕСУ.
ЕС дозвіл	будь-який дозвіл, ліцензія, погодження, висновок, рішення про схвалення або інший дозвільний документ, отримання якого відповідно до вимог законодавства є обов'язковим для здійснення господарської діяльності та який видається компетентними органами державної влади або органами місцевого самоврядування у сфері охорони довкілля, охорони праці, санітарного та епідемічного благополуччя населення, використання природних ресурсів, містобудування, а також в інших сферах, що стосуються екологічних і соціальних аспектів діяльності.
Екологічне законодавство	будь-який закон, нормативно-правовий акт або міжнародний договір, що набрав чинності відповідно до законодавства, який регулює питання охорони навколишнього природного середовища, запобігання та контролю забруднення, використання й охорони природних ресурсів, поводження з відходами, зміни клімату, біорізноманіття та інші екологічні питання.
Екологічна та соціальна комплексна перевірка (ESDD)	процес оцінки екологічних, соціальних, трудових, кліматичних ризиків і впливів діяльності клієнта, субпозичальника, проєкту або інвестиції з метою визначення їх відповідності застосовним екологічним та соціальним вимогам, встановлення категорії ризику, визначення необхідних заходів щодо управління ризиками та прийняття обґрунтованого рішення щодо можливості фінансування.

ЕС вимоги	сукупність обов'язкових вимог, стандартів і критеріїв, що застосовуються до партнерської установи та її клієнтів під час реалізації діяльності або проєктів, які фінансуються або підтримуються НУР. До екологічних та соціальних вимог належать: вимоги екологічного законодавства; вимоги соціального законодавства; вимоги, встановлені екологічними та/або соціальними дозвільними документами (Environmental and Social Permits); Основоположні трудові стандарти Міжнародної організації праці (ILO Core Labour Standards); вимоги, визначені СЕСУ; застосовні Стандарти діяльності Міжнародної фінансової корпорації (IFC Performance Standards); Загальні та галузеві настанови Групи Світового банку з питань охорони довкілля, здоров'я та безпеки (World Bank Group Environmental, Health and Safety Guidelines); Списки виключень; інші екологічні та соціальні вимоги, встановлені міжнародними фінансовими організаціями або міжнародними договорами, якщо вони застосовуються до відповідної програми або проєкту.
IFC	міжнародна фінансова організація, що входить до Групи Світового банку, заснована у Вашингтоні, округ Колумбія, Сполучені Штати Америки, відповідно до Статуту (Articles of Agreement), укладеного між її державами-членами. IFC сприяє розвитку приватного сектору шляхом надання фінансування, консультаційних послуг та розроблення міжнародних стандартів управління екологічними, соціальними та корпоративними ризиками, зокрема Стандартів діяльності IFC (IFC Performance Standards).
IFC Performance Standards (IFC PS)	сукупність стандартів, розроблених Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC), які встановлюють вимоги до виявлення, оцінки, управління та моніторингу екологічних і соціальних ризиків та впливів під час реалізації проєктів, а також включають технічні довідкові документи, відомі як Настанови Групи Світового банку з питань охорони довкілля, здоров'я та безпеки (World Bank Group Environmental, Health and Safety Guidelines, EHS Guidelines).
ILO	спеціалізована тристороння установа Організації Об'єднаних Націй, що об'єднує представників урядів, організацій роботодавців та організацій працівників держав-членів з метою розроблення міжнародних трудових стандартів, сприяння дотриманню основоположних прав у сфері праці, забезпечення гідної праці, соціального діалогу та соціальної справедливості у світі.
Основоположні трудові конвенції (Fundamental Labor Conventions)	міжнародно визнані основоположні принципи та права у сфері праці, закріплені у Декларації МОП про основоположні принципи та права у сфері праці, ухваленій у 1998 році, та відповідних конвенціях МОП, які передбачають: свободу об'єднання та ефективне визнання права на ведення колективних переговорів; скасування всіх форм примусової чи обов'язкової праці; ефективну заборону дитячої праці та її ліквідацію; усунення дискримінації у сфері праці та зайнятості.

Інвестиція(її)	інвестиції, що здійснюються парнерськими установами (ПУ) на користь субпозичальника безпосередньо або опосередковано через структуру материнської (холдингової) компанії.
Заходи з усунення невідповідностей	аходи, яких необхідно або доцільно вжити щодо існуючої інвестиції (фінансування) для усунення виявленого порушення або невідповідності екологічним та соціальним вимогам, включаючи визначення відповідного плану дій, відповідальних осіб та строків виконання таких заходів.
Партнерська установа	банк, або інший надавач фінансових послуг
Соціальне законодавство	будь-який нормативно-правовий акт (включаючи міжнародні договірні зобов'язання), що застосовуються до будь-якої Партнерської установи, будь-якої країни, в якій вона здійснює господарську діяльність, що фінансується НУР, стосовно (i) праці, (ii) соціального забезпечення, (iii) регулювання трудових відносин (між урядом, роботодавцями та працівниками), (iv) захисту професійного, а також громадського здоров'я і безпеки, (v) регулювання участі громадськості, (vi) захист і регулювання прав власності на землю (як офіційних, так і традиційних), нерухоме майно, а також прав інтелектуальної власності та культурної спадщини, (vii) захист і розширення прав корінних народів або етнічних груп, (viii) захист, відновлення та популяризація культурної спадщини, (ix) всі інші закони, правила та норми, що передбачають захист працівників і громадян (іншими словами Національне соціальне законодавство).
Суб-позичальник	кінцевий отримувач фінансування (бенефіціар), який отримує кредит, позику, гарантію, інвестицію або іншу фінансову підтримку від партнерської установи, що фінансується або підтримується НУР безпосередньо
Світовий банк	міжнародна фінансова організація, основною метою діяльності якої є скорочення бідності, сприяння сталому економічному розвитку та підвищення рівня життя населення шляхом надання фінансової, технічної та консультаційної підтримки країнам-членам.

Вступ

Національна установа розвитку (НУР або Установа) запровадила **Систему екологічного та соціального управління (СЕСУ)** для забезпечення системного підходу до виявлення, оцінки, управління, моніторингу та звітування щодо екологічних та соціальних ризиків і впливів господарської діяльності мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП) та великих підприємств, які отримують підтримку НУР (далі – **«підприємства-бенефіціари» або «ПБ»)**

СЕСУ застосовується до проєктів і програм НУР, що реалізуються за підтримки міжнародних фінансових організацій (МФО) та інвесторів, які вимагають наявності й ефективного функціонування системи екологічного та соціального управління для виявлення, оцінки, управління та моніторингу екологічних, соціальних і кліматичних ризиків та впливів у межах господарської діяльності. СЕСУ НУР розроблена відповідно до вимог Екологічного та соціального стандарту (ЕСС) 9 «Фінансові посередники» Рамкового документу екологічних та соціальних вимог (ESF) Світового банку, з урахуванням вимог і принципів IFC Performance Standards, Екологічних і соціальних стандартів Європейського інвестиційного банку (EIB Environmental and Social Standards), а також інших застосовних вимог міжнародних фінансових організацій. СЕСУ інтегрує належну міжнародну галузеву практику щодо управління екологічними, соціальними та кліматичними ризиками, враховує ризики фізичного впливу зміни клімату та ризики кліматичного переходу, а також дотримується Рекомендацій Групи Світового банку з охорони навколишнього середовища, здоров'я та безпеки (World Bank Group Environmental, Health and Safety Guidelines, EHSG). За необхідності СЕСУ забезпечує врахування заходів із підвищення кліматичної стійкості та адаптації до зміни клімату, а також сприяє фінансуванню діяльності, що відповідає принципам сталого розвитку та низьковуглецевого переходу.

СЕСУ НУР застосовується до господарської діяльності із соціальними та екологічними ризиками, які оцінюються як **«Високі», «Суттєві», «Помірні»** або **«Низькі»** відповідно до Рамкового документа про екологічні і соціальні вимоги СБ.

СЕСУ НУР складається з таких ключових елементів (детально описаних в **Розділі 2)**:

(1) Екологічна і соціальна (ЕС) політика;

(2) Процедури виявлення, оцінки та управління екологічними і соціальними ризиками та впливами господарської діяльності підприємств-бенефіціарів (ПБ);

(3) Організаційні спроможності і професійна компетентність персоналу;

(4) Моніторинг, аналіз і звітність щодо екологічних і соціальних показників господарської діяльності ПБ;

(5) Механізм зовнішніх комунікацій (МЗК), включно з розглядом скарг і взаємодією із зацікавленими сторонами

НУР надає фінансування підприємствам-бенефіціарам через **партнерські установи (ПУ)** в Україні. З метою управління екологічними та соціальними ризиками і впливами господарської діяльності, що фінансується через ПУ:

1. Якщо **у ПУ відсутня власна СЕСУ**, вона впроваджує систему, що відповідає СЕСУ НУР у межах процесу прийняття рішень щодо фінансування.

   НУР забезпечує, щоб така СЕСУ відповідала екологічним та соціальним вимогам МФО та інвесторів, які підтримують діяльність Установи.

2. Якщо **у ПУ вже існує власна СЕСУ,** НУР перевіряє її відповідність принципам і вимогам СЕСУ НУР, зокрема щодо управління ризиками портфельних інвестицій, моніторингу, звітності та реагування на інциденти.

Детальні вимоги НУР до СЕСУ ПУ наведено в Розділі 4 цього Посібника.

1.1. Національна установа розвитку

Національна установа розвитку (НУР) є фінансовою установою з особливим статусом, діяльність якої регулюється Законом України “Про Національну установу розвитку”. НУР є неприбутковою організацією та здійснює свою діяльність без мети одержання прибутку. Місія НУР – сприяння економічному та соціальному розвитку і відновленню України шляхом забезпечення надання фінансової, інформаційної, консультаційної та іншої підтримки мікро-, малому та середньому бізнесу (ММСП), а також іншим цільовим групам в рамках державних, регіональних, міжнародних і донорських програм.

Головною стратегічною метою діяльності НУР є сприяння економічному та соціальному розвитку, а також реконструкції та розвитку України шляхом:

- Посилення доступу ММСП до фінансування (Enhancing Access to Finance for MSMEs)
- Сприяння інклюзивному зростанню та соціальному впливу (Promoting Inclusive Growth and Social Impact)
- Сприяння відновленню економіки та розвитку регіонів (Supporting Economic Recovery and Regional Development)
- Підтримка зеленого переходу та сталого розвитку (Supporting Green Transition and Sustainable Development)
- Покращення вимірювання впливу (Enhancing Impact Measurement)
- Розширення партнерств та розвиток екосистеми (Expanding Partnerships and Ecosystem Development)
- Посилення інституційних спроможностей, операційної ефективності та забезпечення фінансової стійкості (Strengthening Institutional Capacity, Operational Efficiency and ensuring Financial Sustainability)

НУР працює за принципом «установи другого рівня». Таким чином, підтримка фінансування підприємств-бенефіціарів надається не напряму, а через партнерські установи. Загальна схема реалізації програм НУР за принципом установи другого рівня представлена на **Рисунку 1**.

Рисунок 1 – Загальна схема реалізації програм НУР

Поточна структура управління НУР представлена на Рисунку 2

Структура управління та інституційна розбудова НУР, для ефективного впровадження СЕСУ, представлені в Розділі 2.4.

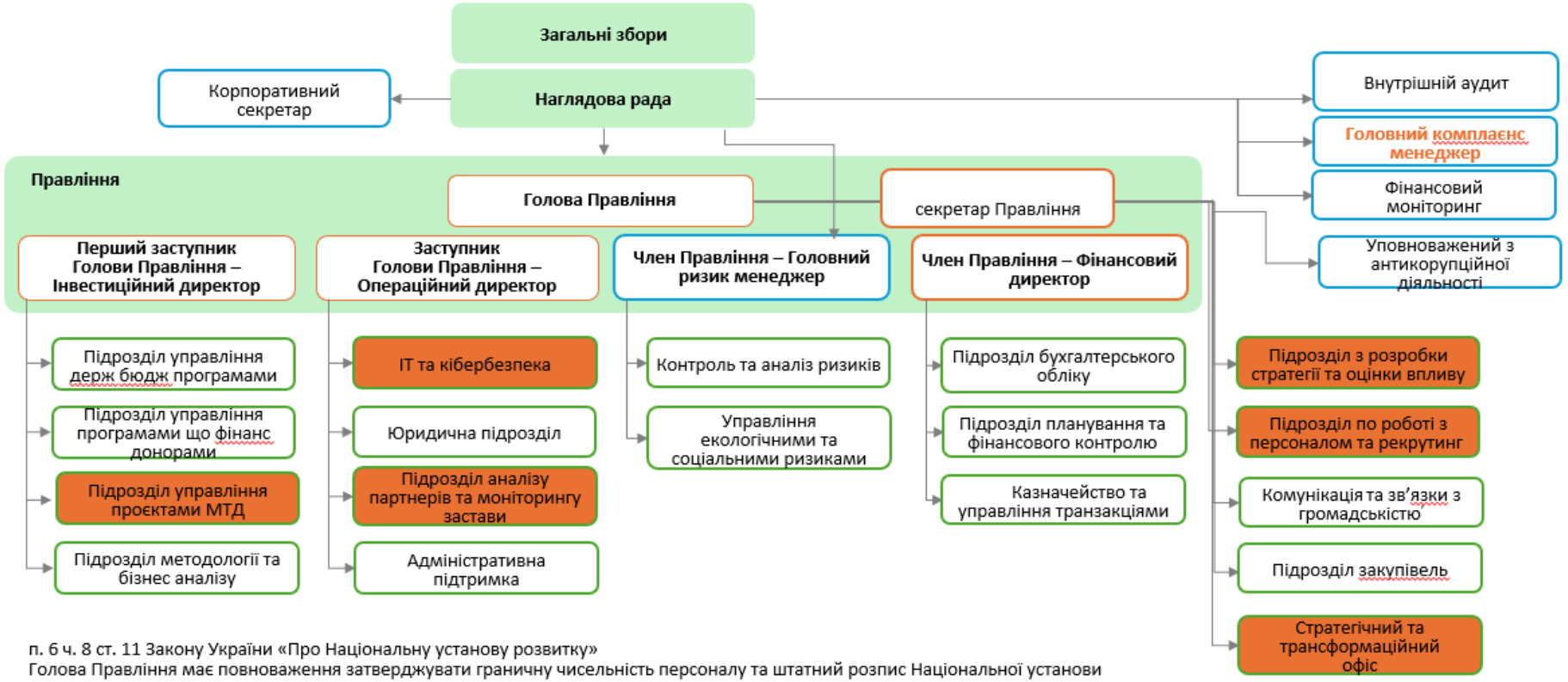

Рисунок 2 – Поточна структура управління НУР

1.2. Огляд фінансової діяльності НУР за проєктами, що фінансуються міжнародними фінансовими організаціями

НУР має багаторічний досвід управління кредитними лініями від KfW (1996-2022 рр.), грантами від Європейської Комісії (ЄК) (2019-2021 рр.), а також кредитними лініями та технічною допомогою (ТД) від Світового банку (2009-2012 рр.). На сьогоднішній день НУР співпрацює з такими міжнародними фінансовими організаціями в рамках реалізації проєктів: Світовий банк (СБ); Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW); Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenrbeit (GIZ) GmbH; German Sparkassenstiftung; Люксембурзьке агентство зі співробітництва та розвитку тощо.

1.2.1 НУР у ролі фінансового посередника

Національна установа розвитку (НУР) є фінансовою установою з особливим статусом, яка здійснює діяльність відповідно до Закону України «Про Національну установу розвитку», нормативно-правових актів Національного банку України та власного Статуту. У межах своєї діяльності НУР надає фінансові послуги та реалізує інші види діяльності, передбачені Законом України «Про Національну установу розвитку», виключно опосередковано у співпраці з банками та іншими надавачами фінансових послуг (партнерськими установами), забезпечуючи доступ цільових груп до фінансування, здійснює інші види діяльності з урахуванням вимог Закон України «Про Національну установу розвитку».

НУР бере участь у розробленні, реалізації, супроводженні та адмініструванні державних, регіональних, місцевих і міжнародних програм та проєктів розвитку і підтримки, у тому числі тих, що фінансуються міжнародними фінансовими організаціями, міжнародними банками розвитку, Європейським Союзом, іноземними фінансовими установами, організаціями міжнародного співробітництва, а також за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів. У межах зазначеної діяльності НУР виконує функції **фінансового посередника**[1], адміністратора та/або оператора програм розвитку і підтримки відповідно до вимог законодавства України, договорів із донорами та міжнародними фінансовими організаціями, а також застосовних міжнародних екологічних, соціальних і кліматичних стандартів.

1.2.2 Партнерські установи (ПУ)

Партнерські установи (ПУ) – банк або інший надавач фінансових послуг, з яким Установа співпрацює у межах реалізації програм і проєктів розвитку або підтримки з метою забезпечення доступу до фінансування цільових груп, підтримку яким надає Установа. З точки зору управління екологічними та соціальними ризиками та впливами у фінансовому посередництві ПУ також вважаються **фінансовими посередниками** для цілей цієї СЕСУ.

ПУ, які надають підтримку (кредити, гарантії) підприємствам-бенефіціарам за програмами НУР, зобов'язані створити, підтримувати та впроваджувати власну належну СЕСУ, пропорційну характеру, масштабу та рівню екологічних та соціальних ризиків у їхньому кредитному портфелі.

СЕСУ ПУ має бути інтегрована у внутрішні процедури прийнятних кредитних рішень, управління ризиками, моніторинг і звітність.

НУР здійснює оцінку відповідності в рамках due diligence потенційних ПУ вимогам СЕСУ НУР до їх включення у програми фінансування.

[1] РДЕСВ СБ визначає фінансових посередників (ФП) як державних та приватних постачальників фінансових послуг, включно з національними та регіональними банками розвитку, які отримують фінансову підтримку від МФО та спрямовують фінансові ресурси на різноманітні види економічної діяльності в різних галузях економіки.

Така оцінка охоплює:

- наявність і ефективність діючої СЕСУ у ПУ;
- кадрову спроможність і компетентність персоналу з питань екологічного та соціального управління;
- інтеграцію екологічних і соціальних критеріїв у процеси кредитування;
- дотримання національного законодавства та вимог МФО.

Якщо у ПУ відсутня власна СЕСУ, вона впроваджує систему, що відповідає вимогам СЕСУ НУР, у межах процесу прийняття рішень щодо фінансування.

НУР надає методичну підтримку, консультації та супровід для забезпечення відповідності таких систем міжнародним стандартам і вимогам партнерів та інвесторів.

Усі ПУ, що беруть участь у програмах НУР, зобов'язані забезпечити належну організаційну спроможність для ефективного впровадження своїх СЕСУ, включно з призначенням відповідальних фахівців, навчанням персоналу та створенням внутрішніх процедур моніторингу та звітності.

На місцевому рівні мережі філій ПУ сприяють реалізації проєктів і програм НУР, забезпечуючи взаємодію з ПБ та контроль за дотриманням екологічних і соціальних вимог.

Детальні вимоги НУР до **СЕСУ ПУ,** порядок оцінки їхньої відповідальності та моніторинг виконання описані у Розділі 4 цього Посібника.

1.2.3 Сектори господарської діяльності бенефіціарів

НУР підтримує фінансування підприємств-бенефіціарів, що здійснюють діяльність у секторах, які відповідають пріоритетам сталого економічного розвитку України та вимогам міжнародних фінансових організацій (МФО).

До таких пріоритетних секторів, зокрема, належать:

- **Агропромисловий комплекс** - вирощування, переробка, зберігання та торгівля сільськогосподарською продукцією;
- **Виробництво та промисловість** - у тому числі переробна, харчова, легкої та машинобудівної галузі;
- **Будівництво та відновлення інфраструктури**, включно з енергоефективними та "зеленими" технологіями;
- **Транспорт і логістик**а, з акцентом на безпечні, низьковуглецеві рішення;
- **Послуги**, зокрема IT, інноваційні, фінансові, консалтингові та освітні;
- **Охорона здоров'я та соціальні послуги**, спрямовані на підвищення якості життя населення;
- Освіта, професійна підготовка та розвиток людського капіталу;
- **Енергетика та відновлювані джерела енергії** - у межах проєктів, що відповідають принципам сталого розвитку.

НУР не фінансує види діяльності, включені до Списку виключень НУР та/або МФО (див. Додаток А), а також ті, що суперечать екологічним, соціальним, кліматичним або етичним принципам, визначеним міжнародними фінансовими організаціями.

1.2.4 Підприємства-бенефіціари (ПБ)

Підприємствами-бенефіціарами програм НУР є суб'єкти підприємництва, зокрема мікро-, малі, середні та, у випадках, передбачених умовами відповідних програм, великі підприємства, які отримують фінансову підтримку в межах програм НУР безпосередньо або через банки та небанківські фінансові установи-партнери та відповідають вимогам законодавства України, відповідних програм НУР і міжнародних фінансових організацій та донорів, за рахунок коштів яких реалізуються такі програми.

ПБ можуть здійснювати діяльність у будь-якому секторі економіки, крім тих видів діяльності, що включені до Списку виключень НУР та/або МФО (див. Додаток А), а також тих, що не відповідають екологічним та соціальним вимогам або принципам належної міжнародної практики, визначеним МФО, з якими співпрацює НУР.

Ілюстративний перелік типових видів діяльності, загальні характеристики галузей та потенційні екологічні й соціальні ризики і впливи наведено в Томі IV.

Критерії відповідності підприємств для участі в проєктах та програмах НУР, що фінансуються за підтримки МФО, визначатимуться НУР та ПУ для кожного проєкту та/або програми окремо, з урахуванням вимог конкретного партнера/інвестора.

Такі критерії можуть включати, але не обмежуються такими:

- Юридичний статус: підприємство зареєстроване відповідно до чинного законодавства України;
- Тривалість діяльності: підприємство здійснює господарську діяльність протягом визначеного періоду (як правило, не менше 6 місяців);
- Власність: підприємство перебуває у приватній власності, а його кінцеві бенефіціари є резидентами України (якщо інше не передбачено умовами програми);
- Кількість працівників: відповідає класифікації ММСП згідно з національним законодавством;
- Фінансові показники: підприємство має підтверджений річний дохід, демонструє прибуткову або стабільну діяльність та здатність виконувати свої фінансові зобов'язання на момент подання заявки.
- Відповідність законодавству: дотримання вимог національного законодавства, включно з екологічними, трудовими, соціальними, антикорупційними та податковими нормами;
- Відсутність обмежень: підприємство не перебуває під санкціями, не має судових рішень або порушень, що можуть вплинути на його репутацію чи здатність виконувати зобов'язання;
- Дотримання принципів сталого розвитку: підприємство веде діяльність із урахуванням екологічних, соціальних і управлінських (ESG) стандартів, сприяючи сталому економічному зростанню.

1.3 Огляд СЕСУ НУР

У цьому розділі представлено загальний огляд екологічних та соціальних вимог, які застосовуються у межах СЕСУ НУР, а також визначено сферу її застосування. Детальні процедури оцінки, управління, моніторингу та звітності щодо екологічних, соціальних ризиків описані в наступних розділах цього Посібника.

1.3.1 Застосовні екологічні та соціальні вимоги

ПБ, що фінансуються програмами НУР через ПУ, зобов'язані дотримуватися екологічних і соціальних нормативних вимог, передбачених:

- чинним законодавством України;
- Списком виключень НУР та/або МФО (див. додаток А);
- екологічними та соціальними вимогами МФО, які фінансують або підтримують відповідні програми НУР.

З дати набрання чинності цієї СЕСУ, її вимоги застосовуються до:

- усіх партнерських установ (ПУ), що співпрацюють із НУР за конкретними програмами,

- підприємств-бенефіціарів, господарська діяльність яких фінансується через програми НУР за підтримки партнерів, які вимагають дотримання відповідних екологічних і соціальних вимог.

СЕСУ НУР розроблена відповідно до застосовних міжнародних стандартів і політик, зокрема:

1. Рамковий документ про екологічні і соціальні вимоги (ESF) Світового банку, включно з Екологічним та соціальним стандартом 9 (ECC9): Фінансові посередники https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework;
2. Стандарти екологічної та соціальної сталості Міжнародної фінансової корпорації (МФК), а також відповідні галузеві посібники МФК; Екологічна та соціальна політика ЄБРР; https://www.ebrd.com/home/news-and-events/publications/institutional-documents/environmental-and-social-policy-2024.html;
3. Екологічні та соціальні стандарти Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) https://www.eib.org/files/publications/eib_environmental_and_social_standards_en.pdf;
4. Керівні принципи сталого розвитку Банку розвитку KfW https://www.kfw.de/nachhaltigkeit/About-KfW/Sustainability/
5. Належна міжнародна галузева практика (НМГП), зокрема Рекомендації з питань охорони довкілля, здоров'я та безпеки (EHSG) Групи Світового банку — як загальні, так і галузеві (наприклад, для агропромислового сектору) https://www.ifc.org/en/insights-reports/general-environmental-health-and-safety-guidelines.

Інші міжнародні стандарти та рекомендації, що застосовуються до діяльності, яку підтримує НУР. НУР ухвалює та впроваджує інші застосовні екологічні і соціальні вимоги, залежно від:

- характеру своєї діяльності;
- рівня екологічних і соціальних ризиків та впливів;
- специфіки проєктів, що фінансуються;
- а також вимог партнерів, які беруть участь у фінансуванні.

СЕСУ НУР регулярно переглядається та оновлюється, щоб забезпечити відповідність актуальним міжнародним стандартам, національному законодавству та найкращим практикам управління екологічними й соціальними ризиками.

1.3.2 Сфера застосування СЕСУ

СЕСУ НУР **застосовуватиметься до всіх ПУ та їх підприємств-бенефіціарів, господарська діяльність яких вважається прийнятною**[2] для фінансування відповідно до вимог НУР, що, у свою чергу, відображають вимоги донорів, міжнародних фінансових організацій (МФО) та положення цієї СЕСУ.

СЕСУ набирає чинності з дати її затвердження НУР і поширюється на всі програми та проєкти, що реалізуються у партнерстві з МФО та донорами.

СЕСУ застосовується до господарської діяльності, для якої здійснюється оцінка екологічних та соціальних ризиків та визначення їх рівня - «**Високого», «Суттєвого», «Помірного»** або **«Низького».**

Класифікація ризиків здійснюється відповідно до Рамкового документу про екологічні і соціальні вимоги (ESF) Світового банку та Настанов IFC (Guidance Notes) щодо застосування екологічних і соціальних стандартів для фінансування інвестиційних проєктів[3]. Детальні критерії класифікації наведено у Додатку В.

[2] Будь ласка, див. Розділ 2.3.1 щодо етапу Скринінгу транзакцій в процесі екологічної і соціальної оцінки, а також Додаток А щодо Списку виключень НУР та/або МФО.
[3] https://ppfdocuments.azureedge.net/52955d77-eaea-40fa-9e42-299529933719.pdf

Інструменти та процедури у межах СЕСУ НУР розроблено за принципом пропорційності, тобто рівень вимог і глибина оцінки залежить від рівня ризику господарської діяльності підприємств-бенефіціарів. Для цього передбачено:

- Спрощені інструменти та процедури управління екологічними і соціальними ризиками - для діяльності з **«Низьким»** або **«Помірним» рівнем ризику**;
- Розширені (поглиблені) інструменти та процедури - для діяльності з «**Суттєвим**» або «**Високим» рівнем ризику**.

Такий підхід забезпечує ефективне використання ресурсів і дозволяє зосередити увагу на проєктах із найбільшим потенційним впливом на довкілля, громади чи працівників.

СЕСУ НУР діє на трьох взаємопов'язаних рівнях:

- Рівень НУР – визначення політики, процедур, моніторингу та звітності з екологічних і соціальних питань у межах діяльності НУР.
- Рівень ПУ – оцінка відповідності їхніх систем управління екологічними та соціальними ризиками вимогам СЕСУ НУР.
- Рівень підприємств-бенефіціарів – управління ризиками та впливами конкретних господарських операцій, що фінансуються через програми НУР.

2 Елементи СЕСУ

Ключові елементи СЕСУ НУР представлені на Рисунку 3. Вони утворюють єдину рамку, яка забезпечує систематичне виявлення, оцінку, управління та моніторинг екологічних і соціальних ризиків та впливів господарської діяльності ПБ, що підтримується за рахунок програм та проєктів НУР.

Ключові елементи СЕСУ НУР:

- Екологічна та соціальна політика - визначає принципи, цілі та зобов'язання НУР щодо управління екологічними та соціальними ризиками.
- Процедури управління екологічними і соціальними ризиками - описують процеси оцінки, класифікації, погодження, моніторингу та звітування.
- Організаційна спроможність і компетенції - визначають ролі, відповідальність і кваліфікаційні вимоги персоналу, залученого до впровадження СЕСУ.
- Механізм зовнішніх комунікацій - забезпечує взаємодію із зацікавленими сторонами, розгляд звернень і скарг (GRM).
- Моніторинг, звітність і періодичний перегляд - гарантують постійне вдосконалення СЕСУ, оцінку її ефективності та відповідності міжнародним стандартам.

Система інтегрує результати екологічної і соціальної оцінки у всі етапи процесу фінансування – від попереднього відбору проєктів до завершення фінансування.

Це досягається шляхом:

- Впровадження чітко визначених **процедур екологічної і соціальної оцінки**, які включають:
  - **Перевірку запропонованих транзакцій** на відповідність Списку виключень НУР та/або МФО та вимогам національного законодавства України у сфері охорони довкілля, праці, здоров'я та безпеки;
  - **Попередню оцінку** господарської діяльності підприємств-бенефіціарів для виявлення екологічних і соціальних ризиків та впливів**;**
  - **Класифікації ризиків** за рівнями (високий, суттєвий, помірний, низький) відповідно до критеріїв, визначених у СЕСУ;
  - Поглиблену оцінку для проєктів із суттєвим або високим рівнем ризику, включно з розробкою планів екологічних та соціальних дій або плану еколого-соціального управління (ПЕСД / ESAP, ПЕСУ/ ESMP тощо (див. Табл. 5))

- **Інтеграції результатів оцінки** у процеси прийняття рішень про фінансування, у т.ч. відповідних вимог до кредитних угод і планів дій ПБ;

- Регулярний **моніторинг** і **звітування** з екологічних і соціальних питань, що проводяться ПУ;

- **Нагляд** і **контроль** з боку НУР за дотриманням вимог СЕСУ та виконанням планів дій;

- **Вжиття коригувальних заходів** у разі виявлення порушень або відхилень від установлених вимог.

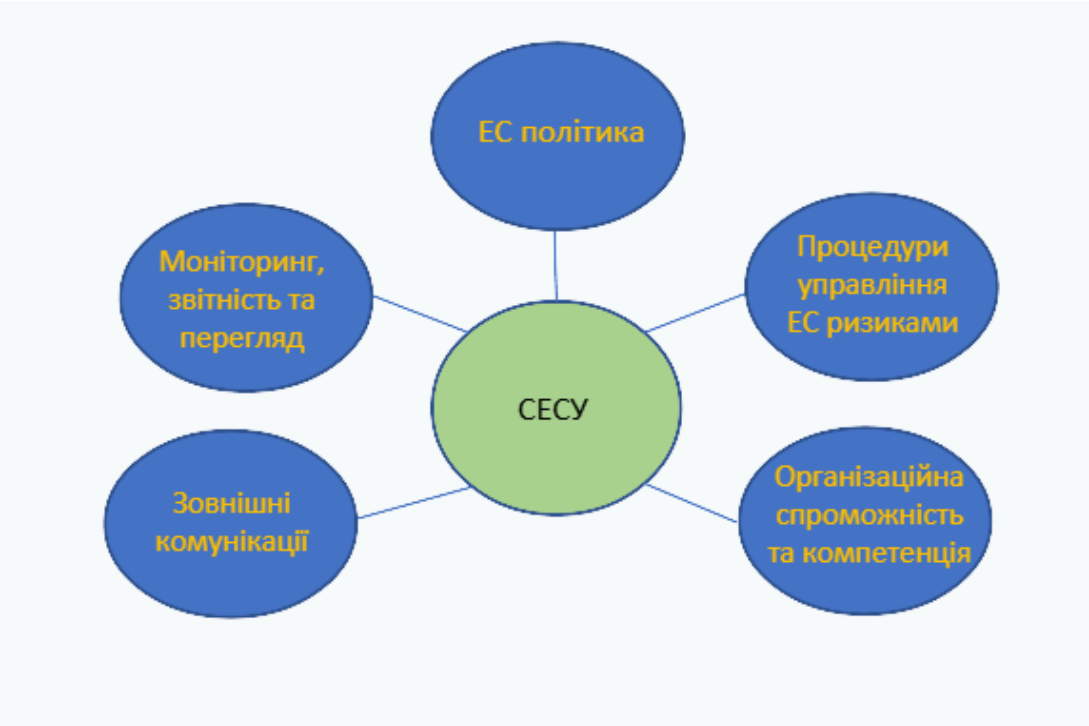

Рисунок 3 – Елементи СЕСУ НУР

Завдяки цим елементам СЕСУ НУР забезпечує:

- системність і прозорість у процесах оцінки та прийняття рішень;
- ефективне управління екологічними та соціальними ризиками;
- відповідність міжнародним стандартам та найкращим практикам;
- сталий розвиток ПБ і партнерських установ, що беруть участь у програмах НУР;

2.1 Екологічна і соціальна політика

Екологічна та соціальна політика Національної установи розвитку (НУР) є основоположним елементом Системи екологічного та соціального управління (СЕСУ).

Вона визначає принципи, підходи та зобов'язання НУР щодо інтеграції екологічних і соціальних аспектів у всі процеси фінансування, управління ризиками та взаємодії з партнерами.

Актуальна редакція Екологічної та соціальної політики НУР оприлюднена на офіційному вебсайті за посиланням: https://bdf.gov.ua.

2.2 Процедури оцінки та управління екологічними і соціальними ризиками

Процедури оцінки та управління екологічними та соціальними ризиками є ключовим елементом цієї СЕСУ. Вони забезпечують, щоб усі операції, що фінансуються НУР, відповідали вимогам національного законодавства України, міжнародних стандартів і політик донорів, а також принципам сталого розвитку.

Процес оцінки та управління екологічними і соціальними ризиками охоплює два рівні:

1) Рівень НУР - оцінка та контроль СЕСУ ПУ;
2) Рівень ПУ - оцінка ПБ, які отримують фінансування.

- **Процедури для НУР** детально описано у **Розділі 3**:

НУР відповідає за загальну координацію, контроль і нагляд за дотриманням екологічних і соціальних вимог у межах усіх програм фінансування.

Основні етапи процесу включають:

- **Оцінку відповідності СЕСУ ПУ вимогам СЕСУ НУР** перед їх участю у програмах, що фінансуються МФО.

У разі виявлення прогалин НУР розробляє або погоджує з ПУ План коригувальних заходів (ПКЗ) для усунення невідповідностей.

- **Включення екологічних і соціальних умов** до Угод про кредитування/гарантування або Угод про співробітництво між НУР і ПУ.

Ці умови базуються на результатах оцінки відповідності ПУ СЕСУ НУР і визначають обов'язки сторін щодо управління ризиками, моніторингу та звітності.

- **Підписання Угод про фінансування (гарантії/кредитні лінії/гранти)** між НУР і ПУ, які містять положення про екологічні та соціальні вимоги, порядок звітування, моніторинг і реагування на інциденти.

- **Процедури для ПУ** детально описано у **Розділі 4.**

ПУ несуть відповідальність за безпосередню оцінку екологічних і соціальних ризиків господарської діяльності ПБ, що претендують на фінансування.

Основні етапи включають:

- **Проведення комплексної екологічної та соціальної оцінки (Environmental and Social Due Diligence- ESDD)** потенційних ПБ. За результатами оцінки, у разі потреби, розробляється План екологічних і соціальних дій (ESAP — Environmental and Social Action Plan). **Інтеграцію екологічних та соціальних вимог** до Угод про кредитування/гарантування між ПУ та ПБ. Ці вимоги визначають обов'язки бенефіціарів щодо дотримання стандартів, звітування, моніторингу та реагування на інциденти.
- Підписання Угод про кредитування/гарантування, які закріплюють екологічні та соціальні зобов'язання ПБ і порядок контролю за їх виконанням.

Процес управління екологічними і соціальними ризиками побудований за принципом "згори вниз і знизу вгору":

- НУР встановлює політику, вимоги та стандарти, здійснює нагляд і контроль;
- ПУ проводять оцінку ризиків на рівні підприємств і забезпечують виконання вимог СЕСУ;
- ПБ впроваджують відповідні заходи у своїй діяльності та звітують перед ПУ.

2.3 Процедури нагляду, моніторингу та звітності щодо екологічних і соціальних питань

Процедури нагляду, моніторингу та звітності в рамках СЕСУ НУР складаються з наступних компонентів:

1. **Періодичний моніторинг та звітність** з екологічних і соціальних питань;
2. **Звітність про інциденти та нещасні випадки** і проведення відповідних розслідувань;
3. **Управління невідповідностями** щодо екологічних і соціальних питань;
4. **Періодична звітність** з екологічних і соціальних питань, що подається на розгляд Правління;
5. **Управління змінами**, що можуть впливати на екологічні або соціальні аспекти діяльності.

Процедури для НУР детально описано у **Розділі 3,** для ПУ - у **Розділі 4.**

Періодичний моніторинг та звітність з екологічних і соціальних питань

Процес моніторингу та звітності в рамках СЕСУ НУР представлено на Рисунку 4 та коротко описаний нижче:

1. ПБ здійснюють постійний внутрішній моніторинг виконання Плану екологічних і соціальних дій (ESAP) та періодично звітують перед ПУ (див. **Розділ 4).**
2. ПУ[4] проводять періодичний моніторинг виконання ESAP ПБ шляхом аналізу звітності, документів і, за потреби, виїзних перевірок на місцях. (див. **Розділ 4).**
3. ПУ періодично звітують до НУР про стан впровадження власної СЕСУ, результати моніторингу підприємств-бенефіціарів та виконання екологічних і соціальних вимог (див. **Розділ 4).**
4. НУР узагальнює отримані дані та періодично звітує перед МФО про стан впровадження СЕСУ НУР, результати моніторингу та виконання екологічних і соціальних зобов'язань (див. **Розділ 3).**

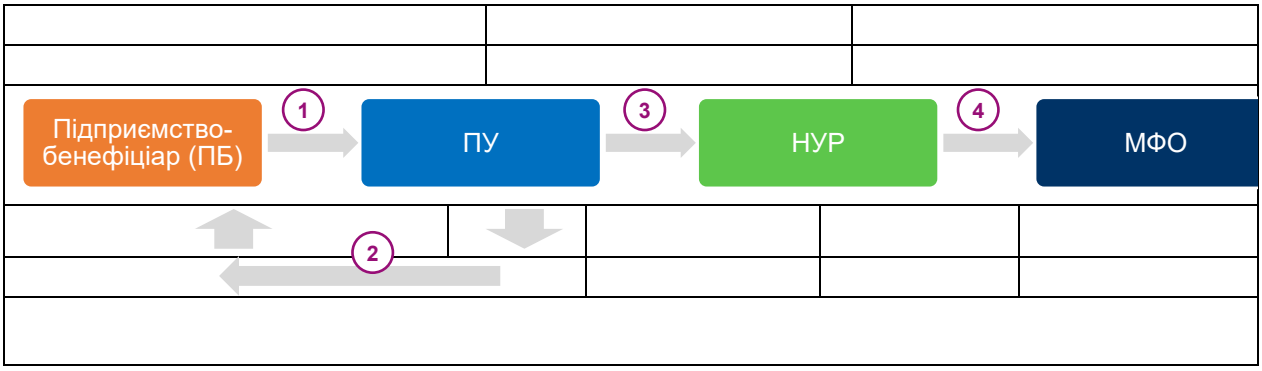

Рисунок 4 – Компоненти моніторингу та звітності в рамках СЕСУ НУР

[4] НУР може також проводити вибіркові перевірки підприємств та наданих їм кредитів.

Звітність та розслідування інцидентів та нещасних випадків

Усі сторони, залучені до реалізації програм НУР, зобов'язані негайно повідомляти про будь-які серйозні інциденти, нещасні випадки або події, що можуть мати екологічний чи соціальний вплив.

Це включає, зокрема, випадки, що призвели або могли призвести до:

- загибелі чи тяжких травм працівників або членів громади;
- значного забруднення довкілля;
- пошкодження критичної інфраструктури;
- порушення прав людини чи трудових прав;
- суттєвих соціальних конфліктів або протестів;
- інцидентів, пов'язаних із гендерно зумовленим насильством (GBV/SEA/SH)

Система звітності та розслідування інцидентів у межах СЕСУ НУР має на меті:

- забезпечити оперативне реагування на події, що можуть вплинути на людей, громади або довкілля;
- запобігти повторенню подібних випадків через аналіз причин і впровадження коригувальних заходів;
- забезпечити прозорість і підзвітність перед донорами, партнерами та суспільством.

Часові рамки, передбачені СЕСУ НУР для повідомлення про нещасні випадки та значні[5] інциденти, підсумовано нижче та представлено на Рисунку 5.

1. **ПБ повинні повідомити ПУ** про будь-який значний інцидент або нещасний випадок, що стався в межах діяльності, не пізніше ніж через **24 години** після його настання.
2. **ПУ повинні повідомити НУР** про такий інцидент або нещасний випадок не пізніше, ніж через **24 години** після того, як дізналися, або мали підстави вважати, що подія могла мати місце.
3. **НУР** повідомляє відповідну МФО не пізніше, ніж через **48 годин** після отримання інформації про інцидент або нещасний випадок.

Розслідування та подальші дії

Після повідомлення про інцидент **ПУ зобов'язані**:

- розпочати розслідування для визначення причин, обставин і наслідків події;
- провести аналіз кореневих причин (root cause analysis), щоб виявити системні недоліки у процедурах безпеки, управлінні ризиками чи навчанні персоналу;
- розробити та впровадити План коригувальних заходів (ПКЗ), спрямований на усунення причин інциденту та запобігання його повторенню;
- подати до НУР звіт про інцидент у встановленій формі, включно з описом події, наслідків, проведених дій і запланованих заходів.

НУР, у свою чергу:

- перевіряє повноту та якість розслідування,

[5] Будь-який інцидент або нещасний випадок, пов'язаний із господарською діяльність ПБ, що фінансується НУР, який має або ймовірно матиме значний негативний вплив на навколишнє середовище та/або здоров'я і безпеку громад або будь-яких працівників (безпосередньо або опосередковано), залучених до господарської діяльності, буде вважатися значним. Прикладами значних інцидентів є витоки хімічних та/або вуглеводневих матеріалів; пожежа, вибух або незаплановані викиди, у тому числі під час транспортування; екологічна шкода/руйнування; дорожньо-транспортна пригода або нещасний випадок іншого виду, що можуть призвести до смертельних випадків або серйозних чи множинних травм працівників та/або скарг чи протестів громадськості; несправність систем викидів або очищення стоків; юридичне/адміністративне повідомлення про порушення; пені, штрафи або підвищення плати за забруднення; негативна увага ЗМІ; випадкові культурні знахідки; трудові заворушення або суперечки; занепокоєння місцевої громади.

- може ініціювати власну перевірку або виїзну оцінку,
- звітує перед МФО про результати розслідування, вжиті заходи та подальший моніторинг.

Форма звітності та документування

Форма повідомлення про екологічний і соціальний інцидент наведена в Наборі додаткових інструментів до СЕСУ - Том III ("Інструмент III.1"). Ця форма використовується всіма сторонами для дотримання вимог щодо повідомлення. ПУ повинні включити шаблон Форми повідомлення до кредитних угод із кожним ПБ.

Форма містить такі обов'язкові розділи:

- дата, місце та короткий опис події;
- категорія інциденту (екологічний, соціальний, трудовий, безпековий тощо);
- кількість постраждалих (якщо є);
- негайні дії, вжиті після події;
- заплановані коригувальні заходи;
- контактна особа для подальшої комунікації.

Після завершення розслідування ПУ та ПБ повинні:

- здійснювати моніторинг виконання коригувальних заходів;
- проводити навчання персоналу з питань безпеки, охорони праці та реагування на надзвичайні ситуації;
- оновлювати внутрішні процедури управління ризиками з урахуванням отриманого досвіду.

НУР забезпечує періодичний аналіз усіх зареєстрованих інцидентів для виявлення тенденцій, повторюваних причин і можливостей для вдосконалення системи управління ризиками.

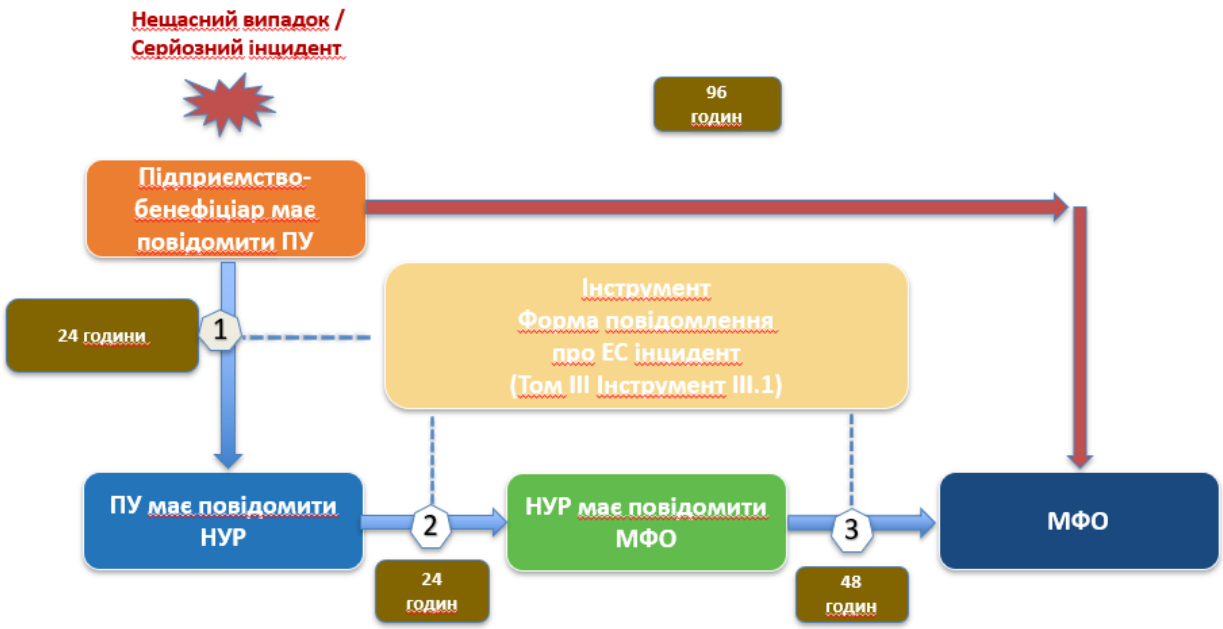

Рисунок 5 –Строки повідомлення про значні інциденти та нещасні випадки

2.4 Організаційна спроможність та компетентність з екологічних і соціальних питань

Наявна структура управління НУР, для якої підготовлено СЕСУ, представлена на Рисунку 6. **Головного ризик-менеджера** у НУР було визначено у складі вищого керівництва НУР як такого, що несе загальну відповідальність за управління екологічними, соціальними ризиками та ризиками у сфері охорони здоров'я та безпеки, в тому числі за впровадження СЕСУ. **Підрозділ управління екологічними та соціальними ризиками, який очолює ГРМ, покриває сектори екологічних та соціальних ризиків**.

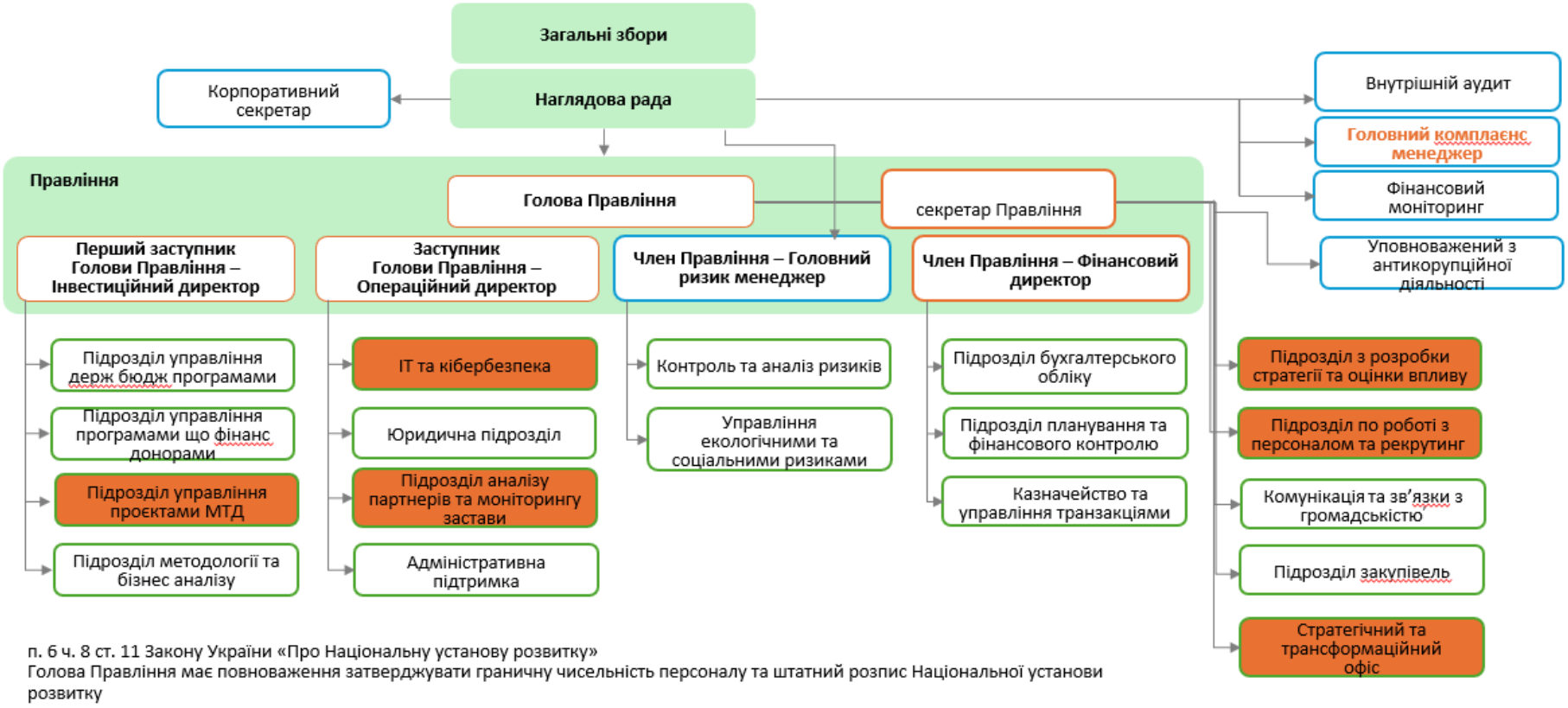

п. 6 ч. 8 ст. 11 Закону України «Про Національну установу розвитку»
Голова Правління має повноваження затверджувати граничну чисельність персоналу та штатний розпис Національної установи розвитку

Рисунок 6 – Організаційна структура НУР

2.4.1 Функції та обов'язки щодо екологічних і соціальних питань

Функціонал підрозділів НУР (NDI) в частині СЕСУ — модель фінансового посередника

НУР працює опосередковано: надає фінансування партнерським установам (on-lending) → партнерські установи кредитують кінцевих позичальників | IFC PS; EBRD ESP; EBA GL/2020/06; НБУ №814-рш

Ланцюг: НУР (NDI) → Партнерська установа (фінансовий посередник) → Кінцевий позичальник / проект

Підрозділ / Посада	Роль у СЕСУ (DFI-модель)	Ключові функції щодо партнерських установ	Джерело
Наглядова рада (Supervisory Board)	*Стратегічний нагляд та затвердження ЕС політики*	• Затверджує ESG-стратегію та ЕС-політику НУР щодо партнерських установ • Встановлює мінімальні E&S вимоги до партнерських установ як умову on-lending • Контролює впровадження СЕСУ ≥ 1 р/рік; аналізує E&S звіти по портфелю • Затверджує апетит до E&S-ризиків через партнерські установи (indirect exposure) • Забезпечує знання членів ради з питань E&S-ризиків DFI-моделі	IFC PS1 §28–30 EBRD ESP §18
CRO — Board Member (Chief Risk Officer)	*Операційне управління E&S-ризиками через партнерські установи*	• Розробляє СЕСУ-процедури оцінки та моніторингу партнерських установ • Затверджує E&S категоризацію партнерських установ за рівнем ризику • Звітує НР та Ризик-комітету про E&S-ризики портфелю on-lending • Визначає мінімальні E&S вимоги, що партнерські установи мають виконувати • Координує ескалацію системних E&S-порушень партнерських установ	IFC PS1 §31 EBRD PR1 §12 EBA GL/2020/06
E&S Risk Management (під CRO)	*Ядро СЕСУ — оцінка та моніторинг партнерських установ*	• E&S due diligence: оцінка наявності та якості СЕСУ партнерської установи • Перевірка excluded/sensitive activities у портфелі партнерської установи • Розробка E&S ковенантів у договорах on-lending (вимога до СЕСУ партнерської установи) • Моніторинг виконання партнерськими установами E&S зобов'язань перед НУР • Підготовка E&S звітності по портфелю для НР, МФО-донорів, НБУ	IFC PS1 §30–32 EBRD ESP Ann.2 IFC ESMS Toolkit
CIO + програмні підрозділи (Chief Investment Officer)	*1-а лінія: структурування угод з партнерськими установами*	• Первинна ідентифікація E&S-ризиків при структуруванні on-lending угод • Застосування E&S checklist при оцінці заявок від партнерських установ • Включення E&S ковенантів та звітних вимог у кредитні договори з партнерськими установами • Ескалація виявлених E&S-невідповідностей партнерської установи до E&S підрозділу • Контроль виконання партнерською установою E&S умов протягом дії договору	IFC ESMS Ch.3 EBRD ESP §19–20
Impact Assessment (під CFO / Board)	*Вимірювання ESG-ефектів портфелю on-lending*	• Розробка методології оцінки E&S-ефектів через партнерські установи (indirect impact) • Агрегація ESG-даних від партнерських установ для зведеної звітності НУР • Оцінка відповідності портфелю on-lending ESG-цілям НУР та МФО-донорів • Підготовка нефінансової звітності (GRI, TCFD, SDG) для акціонерів та НБУ • Верифікація E&S даних, що надають партнерські установи у звітах до НУР	GRI 203; TCFD SDGs; IFC AIMM
Chief Compliance Officer + Internal Audit	*2-а та 3-я лінії захисту СЕСУ*	• CCO: моніторинг відповідності СЕСУ-процедур НУР вимогам НБУ та МФО • CCO: щорічне ознайомлення персоналу з СЕСУ-документами під підпис (НБУ п. 29) • CCO: забезпечення механізму whistleblowing щодо E&S-порушень • Internal Audit: незалежна перевірка ефективності СЕСУ НУР ≥ 1 р/рік • Internal Audit: аудит якості E&S due diligence партнерських установ; звіт НР	IFC ESMS Ch.5 Basel CG Princ.

СЕСУ (ESMS) — Система екологічного та соціального управління. НУР як DFI працює виключно через партнерські установи (on-lending). Джерела: IFC PS1–8; EBRD ESP; IFC ESMS Toolkit FI; EBA GL/2020/06

E&S Risk Management НУР — детальний функціонал СЕСУ (модель фін. посередника)

НУР оцінює та моніторить СЕСУ партнерських установ, а не кінцевих позичальників | IFC ESMS Toolkit for FIs · EBRD ESP Annex 2

Логіка DFI: НУР встановлює E&S вимоги → партнерська установа впроваджує власну СЕСУ → партнерська установа кредитує кінцевих позичальників з E&S фільтрацією

1. FI E&S Due Diligence (оцінка партнерських установ)

- Оцінка наявності та якості СЕСУ партнерської установи перед укладенням угоди
- Перевірка E&S політик, процедур та ресурсів партнерської установи
- Аналіз портфелю банку на наявність excluded/sensitive activities
- Оцінка E&S track record та репутаційних ризиків партнерської установи
- Формування FI E&S due diligence звіту для кредитного комітету НУР

2. Категоризація партнерських установ

- Розробка матриці E&S категоризації партнерських установ (High/Substantial/Mederate/Low risk)
- Скринінг нових партнерських установ на ранній стадії за ESG-критеріями
- Ведення реєстру E&S категорій партнерських установ у портфелі НУР
- Актуалізація excluded activities list для передачі партнерським установам
- Визначення мінімальних вимог до СЕСУ залежно від категорії партнерської установи

3. E&S Ковенанти та умови договорів

- Розробка стандартних E&S ковенантів для on-lending договорів
- Вимога до партнерських установ мати та вдосконалювати власну СЕСУ
- Встановлення вимог до E&S звітності партнерських установ перед НУР
- Визначення прав НУР на E&S аудит/моніторинг партнерської установи
- Умови щодо excluded activities у субпозиках партнерської установи кінцевим позичальникам

4. Моніторинг партнерських установ

- Регулярний моніторинг виконання партнерькими установами E&S зобов'язань
- Аналіз E&S звітів від партнерських установ (щоквартально/щорічно)
- Виїзні/дистанційні E&S перевірки партнерських установ за потреби
- Ескалація системних E&S-порушень партнерської установи до CRO та НР
- Відстеження E&S action plans партнерських установ та їх виконання

5. Звітність та розкриття інформації

- Підготовка зведеної E&S звітності по портфелю on-lending для НР
- Звітність для МФО-донорів (IFC, EBRD, USAID) за їх E&S вимогами
- Підготовка нефінансової звітності НУР (GRI, TCFD, SDGs)
- Збір та верифікація E&S даних від партнерських установ для НБУ
- Розкриття E&S інформації

6. Розвиток СЕСУ та підтримка партнерів

- Навчання та методична підтримка партнерських установ у впровадженні СЕСУ
- Розробка типових СЕСУ-інструментів для передачі партнерським установам
- Щорічне навчання персоналу НУР з E&S-ризиків DFI-моделі
- Бенчмаркінг з кращими практиками IFC ESMS Toolkit for Financial Intermediaries
- Актуалізація СЕСУ НУР під зміни НБУ, IFC PS, EBRD ESP

Джерела: IFC Performance Standard 1, §28–32 (FI); IFC ESMS Toolkit for Financial Intermediaries; EBRD ESP Annex 2; EBA GL/2020/06 on ESG risks for credit institutions

2.4.2 Навчання з питань СЕСУ

НУР забезпечує створення та підтримку достатнього потенціалу та компетентності у співробітників НУР та ПУ для ефективного впровадження СЕСУ.

Це досягається шляхом реалізації Плану навчання з СЕСУ, який охоплює всі рівні – від керівництва НУР до ПБ (див. Таблицю 1).

НУР в свою чергу вимагає від ПУ забезпечити наявність фінансових та людських ресурсів для проведення навчання з питань СЕСУ для фахівців з екологічного і соціального управління ПУ, як це передбачено у Плані навчання з питань СЕСУ.

Таблиця 1 – План навчання з питань СЕСУ

Цільова аудиторія	Зміст навчання	Часові рамки
Вище керівництво НУР	Базовий курс: • Роль СЕСУ НУР, її структура та вимоги МФО. • Відповідальність керівництва за екологічну та соціальну політику і звітність. • Принципи сталого фінансування та ESG.	Перед початком впровадження або оновлення СЕСУ; повторно - раз на 2 роки.
Персонал НУР	• Основні принципи та вимоги СЕСУ НУР. • Процедури оцінки, моніторингу, звітності та реагування на інциденти. • Практичні кейси з управління екологічними та соціальними ризиками. • Електронне навчання Світового банку: ESF Fundamentals (або аналогічні курси IFC/EBRD)	Щороку та/або після суттєвих змін у процедурах СЕСУ.
Персоналу ПУ (співробітники відповідальні за оцінку еколого-соціальних ризиків, кредитні аналітики, інші фахівці, які задіяні в процесі оцінки та прийняття рішень щодо екологічних та соціальних питань)	• Основні принципи та вимоги СЕСУ НУР. • Вимоги до екологічної та соціальної оцінки (ESDD) і планів дій (ESAP). Інтеграція E&S у кредитні процеси. • Повідомлення про інциденти, моніторинг і звітність. Електронне навчання[6] Світового банку з основ РДЕСВ (як частина програми навчання позичальників РДЕСВ)	<u>Вступний тренінг:</u> ▪ Після прийому на роботу нового персоналу з екологічних і соціальних питань (індивідуально або в групах, залежно від обставин) <u>Повторні тренінги:</u> ▪ Щорічно
Підприємства-бенефіціари	Навчання щодо екологічних і соціальних вимог ПУ.	Після підписання кредитної угоди та за потреби.

[6] https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework/brief/esf-training

2.5 Механізм зовнішніх комунікацій

НУР запровадить Механізм зовнішніх комунікацій (МЗК) для господарської діяльності бенефіціарів НУР з метою забезпечення ефективних консультацій щодо діяльності з фінансування.

ПУ зобов'язані підтримувати НУР у впровадженні МЗК у проєктах і програмах НУР, що фінансуються МФО через ПУ.

Конкретні процедури НУР щодо механізму МЗК представлено у **Розділі 3**.

Обов'язки ПУ щодо підтримки НУР у впровадженні МЗК описано у **Розділі 4.**

3 ПРОЦЕДУРИ СЕСУ ДЛЯ НУР

3.1 Оцінка відповідності СЕСУ ПУ вимогам СЕСУ НУР

НУР вимагає від відповідних ПУ, в тому числі які надають кредити/гранти/гарантії підприємствам-бенефіціарам, підтримувати та впроваджувати задовільну СЕСУ для управління екологічними і соціальними ризиками та впливами, пов'язаними з їхніми інвестиційними рішеннями на користь підприємств-бенефіціарів НУР.

Відтак, коли ПУ подаються до НУР на участь у проєктах і програмах, що фінансуються МФО, НУР оцінюватиме СЕСУ кожної ПУ відповідно до вимог СЕСУ НУР (які відповідають національному законодавству з екологічних та соціальних питань в Україні, Списку виключень НУР та/або МФО та міжнародним екологічним, соціальним та кліматичним стандартам) з метою визначення необхідних дій щодо СЕСУ, які вимагаються від ПУ до надання кредитування/грантів/гарантій підприємствам-бенефіціарам НУР.

Під час оцінки НУР аналізує такі ключові аспекти:

1) Наявність і зміст екологічної та соціальної політики ПУ.
2) Процедури оцінки екологічних та соціальних ризиків - наскільки вони відповідають вимогам СЕСУ НУР та принципам належної міжнародної практики.
3) Організаційна структура і компетенції персоналу, відповідального за впровадження СЕСУ.
4) Система моніторингу, звітності та реагування на інциденти.
5) Механізм зовнішніх комунікацій (МЗК) і розгляд скарг.
6) Інтеграція екологічних і соціальних вимог у кредитні процеси.
7) Наявність навчальних програм для персоналу ПУ та підприємств-бенефіціарів.

Існує два потенційні випадки, з якими може зіткнутися НУР під час оцінювання готовності СЕСУ ПУ:

- **Випадок (1) – У ПУ відсутня СЕСУ.**

У разі відсутності СЕСУ в ПУ така установа може запровадити СЕСУ, що відповідає цій СЕСУ НУР як частину свого процесу прийняття рішень щодо фінансування (детальну інформацію та рекомендації щодо відповідних СЕСУ представлено далі по тексту і в додаткових документах). НУР забезпечуватиме повну відповідність власній СЕСУ екологічним і соціальним вимогам фінансових установ, що надають підтримку його діяльності (таких як МФО).

До початку надання фінансування ПУ має:

1. затвердити власну екологічну та соціальну політику;
2. призначити відповідальних фахівців;
3. інтегрувати процедури оцінки ризиків у процес ухвалення кредитних рішень;
4. пройти навчання з питань СЕСУ (див. Розділ 2.4.2);
5. НУР перевіряє готовність СЕСУ ПУ і погоджує її офіційним листом-підтвердженням.

- **Випадок (2) – ПУ має діючу корпоративну СЕСУ.**

Якщо ПУ вже має діючу СЕСУ, НУР проводить оцінку відповідності цієї системи вимогам СЕСУ НУР.

Оцінка включає:

- аналіз політик, процедур, форм звітності та навчальних програм;
- інтерв'ю з відповідальними фахівцями;
- перевірку прикладів застосування СЕСУ на практиці (наприклад, у межах портфеля кредитів).

За результатами оцінки НУР може:

- підтвердити повну відповідність СЕСУ ПУ вимогам НУР; або
- надати рекомендації щодо доопрацювань і погодити План коригувальних заходів (ПКЗ) із визначенням строків та відповідальних осіб.

Процес підтвердження та подальший нагляд

1) Підтвердження відповідності.

Після завершення оцінки НУР надсилає ПУ офіційний лист-підтвердження, який засвідчує, що СЕСУ ПУ відповідає вимогам СЕСУ НУР. Цей лист є формальним підтвердженням готовності ПУ до участі у програмах НУР.

2) Підхід до оцінки у різних випадках.

Підхід, якого має дотримуватися НУР у кожному конкретному випадку (наявність або відсутність СЕСУ у ПУ), узагальнено на Рисунку 7.

Усі ПУ, незалежно від початкового рівня готовності, повинні забезпечити інтеграцію СЕСУ у свої процеси прийняття фінансових рішень до початку кредитування ПБ.

3) Подальша перевірка впровадження СЕСУ ПУ та верифікація кредитів.

Для підтвердження фактичного впровадження погодженої СЕСУ НУР проводить перевірку реалізації СЕСУ у кожній ПУ (онлайн або виїзну) згідно із затвердженим планом верифікації та моніторингу.

Такі перевірки можуть проводитися онлайн або офлайн (виїзні) та здійснюються, як правило, протягом шести (6) місяців після офіційного погодження екологічних і соціальних політик, процедур та інших внутрішніх документів ПУ.

Така верифікація спрямована на підтвердження того, що ПУ:

- ефективно інтегрувала вимоги СЕСУ у свої кредитні процеси;
- має достатню організаційну спроможність і кваліфікований персонал;
- забезпечує належний моніторинг, реагування на інциденти та звітність;
- підтримує постійну відповідність вимогам НУР і МФО.

Під час верифікації НУР здійснює:

- аналіз вибірки кредитних досьє для перевірки застосування екологічних і соціальних критеріїв;
- оцінку інтеграції екологічних і соціальних вимог у процес ухвалення фінансових рішень;
- перевірку ефективності моніторингу, звітності та реагування на інциденти;
- оцінку навчання персоналу, наявності ресурсів і внутрішніх процедур;
- перевірку виконання Плану коригувальних заходів (ПКЗ), якщо він був погоджений під час попередньої оцінки

Погодження перших кредитів

Для забезпечення належного впровадження СЕСУ НУР:

- **перші десять (10) кредитів**, що надаються ПУ у межах програми, або інша кількість, визначена затвердженим графіком погодження, підлягають обов'язковому погодженню з НУР до їхнього затвердження ПУ;
- після успішного проходження початкової перевірки ПУ може перейти до самостійного ухвалення рішень у межах затверджених процедур, із подальшим моніторингом з боку НУР.

Кредити із суттєвим або високим рівнем ризику

- **Усі кредити**, що класифікуються як такі, **що мають суттєвий або високий екологічний чи соціальний ризик**, підлягають **обов'язковому погодженню з НУР**.
- У разі, якщо це передбачено умовами конкретної програми або вимогами МФО, такі кредити також узгоджуються безпосередньо з відповідною МФО до ухвалення рішення про фінансування.
- НУР може вимагати від ПУ надання результатів екологічної та соціальної оцінки (ESDD).
- Плану екологічних та соціальних дій (ESAP).
- висновків щодо ризиків і запропонованих заходів з пом'якшення впливів.

Моніторинг після погодження

Після початкової верифікації НУР здійснює регулярний моніторинг реалізації СЕСУ ПУ відповідно до затвердженого Плану моніторингу, який передбачає:

- періодичні онлайн-звіти ПУ;
- виїзні перевірки за узгодженим графіком;
- аналіз звітів про інциденти, навчання персоналу та виконання ESAP.

Результати моніторингу враховуються під час щорічного перегляду ефективності СЕСУ НУР та оновлення процедур.

4) Постійна відповідність.

Усі ПУ, що співпрацюють із НУР, зобов'язані підтримувати достатній ресурсний потенціал (персонал, навчання, IT-інструменти, внутрішні процедури тощо) для ефективного впровадження своїх СЕСУ та забезпечення постійної відповідності вимогам НУР і МФО в рамках програм та проєктів, які підтримуються.

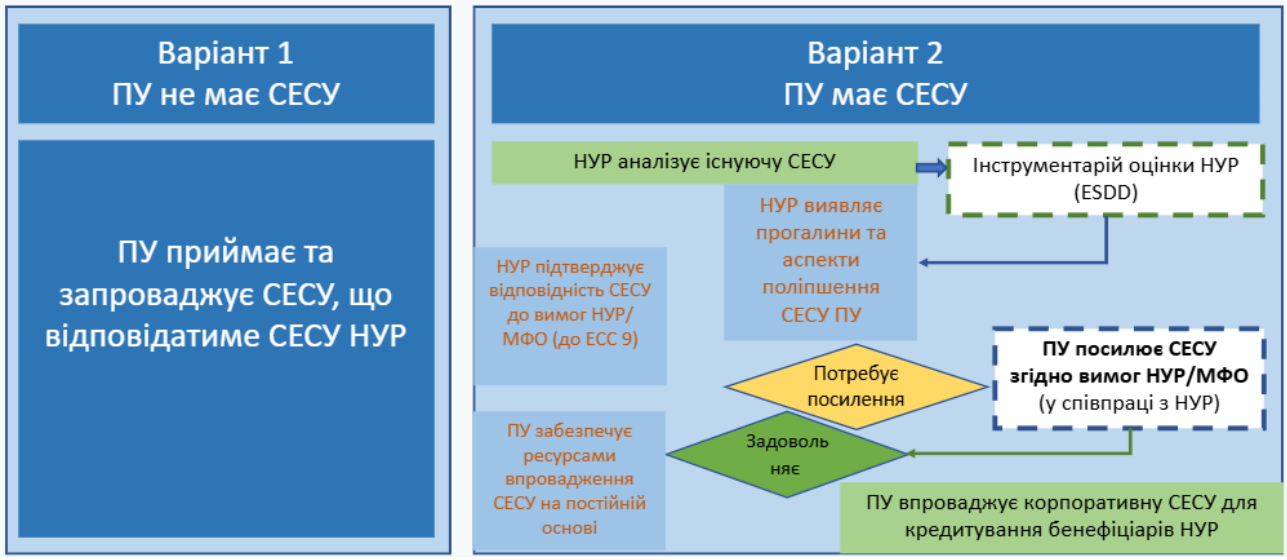

Рисунок 7 – Підхід, якого має дотримуватися НУР в оцінюванні відповідності СЕСУ ПУ

3.2 Угоди про фінансування (кредитні угоди)/ угоди про співробітництво, що містять екологічні та соціальні вимоги

НУР включає екологічні та соціальні вимоги до всіх угод про кредитування/співробітництво з ПУ.

Ці вимоги визначаються на основі Плану коригувальних заходів (ПКЗ), погодженого між сторонами.

Екологічні та соціальні умови можуть включати, але не обмежуються такими положеннями/вимогами:

- Дотримання вимог національного законодавства та застосовних дозвільних процедур у сфері охорони довкілля, праці, охорони здоров'я та безпеки;
- Прийняття та впровадження СЕСУ, що відповідає вимогам СЕСУ НУР, або посилення чинної СЕСУ шляхом виконання погодженого ПКЗ;

- Забезпечення постійної відповідності екологічним і соціальним вимогам МФО, які підтримують діяльність НУР;
- Наявність та виконання екологічних та соціальних інструментів (наприклад, Екологічної та соціальної політики, екологічних та соціальних планів і процедур, таких як процедура управління трудовими ресурсами, охорони праці, безпеки та гендерної рівності, тощо);
- Відповідної спроможності та компетенції (наприклад, визначення персоналу з екологічних і соціальних питань, проведення екологічних та соціальних навчальних програм, тощо);
- Забезпечення дотримання вимог щодо: безпечних і здорових умов праці; недискримінації; заборони дитячої та примусової праці; дотримання мінімальних соціальних гарантій, передбачених законодавством України;
- Сприяння фінансуванню проєктів, що передбачають раціональне використання природних ресурсів, зменшення забруднення навколишнього природного середовища та, за можливості, впровадження енергоефективних або низьковуглецевих технологій;
- Партнерська установа зобов'язується включати екологічні та соціальні вимоги, не менш суворі ніж передбачені цим Посібником до договорів із кінцевими позичальниками, які отримують фінансування за рахунок коштів НУР;
- Зобов'язання партнерської установи проводити оцінку екологічних та соціальних ризиків проєкту **до** надання кредиту, гранту або гарантії;
- Визначення рівня ризику (низький/помірний/суттєвий/високий);
- Розробка (за потреби) і впровадження ESAP щодо ідентифікованих ризиків;
- Періодичне звітування ПУ перед НУР;
- Звітування про інциденти та нещасні випадки;
- Зовнішні комунікації.

Якщо за результатами оцінки відповідності СЕСУ ПУ було розроблено ПКЗ, він стає невід'ємною частиною кредитної угоди між НУР і ПУ.

ПКЗ визначає конкретні дії, строки виконання та відповідальних осіб для усунення виявлених прогалин у системі управління. НУР може призупинити або обмежити фінансування, якщо ПУ не виконує екологічні та соціальні вимоги, передбачені кредитною угодою. Усі зміни до екологічних і соціальних положень угоди погоджуються з НУР і, за потреби, з відповідними МФО.

3.3 Процедури НУР із нагляду, моніторингу та звітності щодо екологічних і соціальних питань

НУР здійснює нагляд, моніторинг і звітність щодо впровадження СЕСУ для забезпечення її ефективності, відповідності міжнародним стандартам і прозорості перед донорами та партнерами:

- Періодичне звітування перед МФО;
- Щорічне звітування перед вищим керівництвом НУР (з боку Підрозділу управління екологічними та соціальними ризиками);
- Звітування про інциденти та нещасні випадки перед МФО;
- Управління змінами в НУР.

3.3.1 Періодичне звітування НУР перед МФО

НУР готує та подає періодичні звіти до відповідних МФО, які підтримують його діяльність (згідно умов з партнерами, зокрема Світовий банк, ЄБРР, ЄІБ, KfW тощо).

Такі звіти містять:

- інформацію про стан впровадження СЕСУ НУР і СЕСУ ПУ;
- результати моніторингу екологічних і соціальних показників;

- дані про виконання Планів коригувальних заходів (ПКЗ) і Планів екологічних та соціальних дій (ESAP);
- узагальнену інформацію про навчання персоналу, інституційну спроможність і вдосконалення процедур;
- перелік виявлених проблем, інцидентів і вжитих заходів реагування.

Періодичність звітування визначається вимогами конкретної програми або донора (зазвичай - раз на пів року).

3.3.2 Звітування НУР про інциденти та нещасні випадки перед МФО

НУР визнає, що своєчасне повідомлення, належне розслідування та усунення причин екологічних та соціальних інцидентів є одним із ключових елементів ефективного функціонування СЕСУ.

Метою управління інцидентами є:

- своєчасне реагування на екологічні та соціальні інциденти;
- мінімізація негативного впливу на людей, довкілля, майно та місцеві громади;
- встановлення безпосередніх та першопричин виникнення інцидентів;
- розроблення та реалізація ефективних коригувальних і запобіжних заходів;
- недопущення повторення аналогічних випадків;
- забезпечення виконання вимог міжнародних фінансових організацій та законодавства України.

Процедура управління інцидентами поширюється на всі проєкти, програми та види діяльності, що фінансуються або підтримуються НУР через партнерські установи.
Вимоги цього розділу застосовуються незалежно від того, чи проводиться офіційне розслідування державними органами відповідно до законодавства України.
Загальний порядок повідомлення про екологічні та соціальні інциденти визначено Розділом 2.3 цього Посібника.

Первинне повідомлення здійснюється Партнерською установою із використанням **Форми повідомлення про екологічний та соціальний інцидент** (Том III. Інструмент III.1). Ця форма використовується всіма сторонами для дотримання вимог щодо повідомлення про інциденти та нещасні випадки[7].

Після отримання повідомлення НУР проводить первинну оцінку інциденту та визначає:

- рівень його значущості;
- необхідність проведення додаткового розслідування;
- відображає результати у щорічному звіті з екологічних і соціальних питань;
- використовує отримані висновки для вдосконалення політик і процедур СЕСУ;
- необхідність проведення виїзної перевірки.

У випадку нещасних випадків та значних інцидентів НУР вимагатиме від ПУ забезпечувати підготовку детальної Форми за результатами розслідування екологічного та соціального інциденту підприємством-бенефіціаром після повідомлення про інцидент/нещасний випадок, яка подається до НУР не пізніше, ніж протягом **30 календарних днів** із дати настання нещасного випадку/ інциденту. Цю форму буде надано всім ПБ та додано до Угоди про кредитування.

Партнерська установа забезпечує проведення підприємством-бенефіціаром внутрішнього розслідування у випадку:

- смертельного нещасного випадку;
- тяжкого або групового нещасного випадку;
- професійного захворювання;
- значного екологічного інциденту;
- аварії під час ведення підприємницької діяльності;
- значного соціального інциденту;
- випадку сексуальної експлуатації, сексуального насильства або сексуальних домагань (SEA/SH);
- випадку застосування примусової або дитячої праці;
- протестів місцевих громад, що можуть вплинути на реалізацію проєкту;

[7] Форму повідомлення про екологічні та соціальні інциденти розроблено так, щоб її могли використовувати всі сторони – повідомлення НУР до МФО; повідомлення ПУ до НУР; повідомлення ПБ до відповідної ПУ.

- будь-якого іншого інциденту, який відповідно до вимог міжнародної фінансової організації класифікується як Суттєвий інцидент.

Проведення внутрішнього розслідування не замінює розслідування, передбаченого законодавством України.

Партнерська установа забезпечує, щоб підприємство-бенефіціар створило комісію з розслідування інциденту. До складу комісії рекомендується включати:

- керівника підприємства або його представника;
- спеціаліста з охорони праці;
- спеціаліста з охорони навколишнього природного середовища;
- представника служби персоналу (у разі соціального інциденту);
- керівника структурного підрозділу;
- представника працівників або профспілки (за наявності);
- інших спеціалістів залежно від характеру інциденту.

Для смертельних/групових випадків та SEA/SH обов'язково залучаються незалежні зовнішні експерти. До складу комісії не допускаються особи, які можуть бути причетні до інциденту.

Під час розслідування підприємство-бенефіціар повинно:

- забезпечити збереження місця події (крім випадків, коли це створює загрозу життю та здоров'ю людей);
- провести фото- та відеофіксацію;
- опитати свідків;
- проаналізувати документацію;
- перевірити виконання вимог законодавства;
- перевірити виконання вимог СЕСУ;
- оцінити відповідність вимогам міжнародних фінансових організацій;
- визначити безпосередні причини інциденту;
- визначити першопричини інциденту;
- встановити організаційні, технічні та управлінські фактори, що сприяли виникненню події.

Після перегляду детальної Форми за результатами розслідування екологічного та соціального інциденту, за потреби, НУР може надіслати запит до ПУ із проханням забезпечити проведення **Аналізу першопричин (RCA)** щодо інциденту або нещасного випадку із пропозиціями щодо заходів для реагування на нещасний випадок/ інцидент та попередження його повторення у майбутньому.

У такому випадку НУР вимагає ПУ надати Аналіз першопричин до НУР не пізніше, ніж протягом **15 календарних днів** із моменту отримання такого запиту.

Метою RCA є встановлення системних причин виникнення інциденту, а не лише визначення безпосередніх обставин події. За рішенням НУР проведення RCA може бути обов'язковим і для інших категорій інцидентів.

За результатами розслідування підприємство-бенефіціар готує **Звіт про результати розслідування екологічного та соціального інциденту**. Звіт повинен містити: опис інциденту; дату, місце та час події; хронологію розвитку подій; інформацію про постраждалих; масштаби екологічного та соціального впливу; результати розслідування; аналіз безпосередніх причин; аналіз першопричин; порушені вимоги законодавства та міжнародних стандартів (за наявності); виконані заходи реагування; План коригувальних заходів; відповідальних осіб; строки виконання; фото-, відеоматеріали та інші підтвердні документи. Форма Звіту наведена у Томі III «Набір додаткових інструментів СЕСУ».

Після отримання документів НУР здійснює їх експертний аналіз та, у разі необхідності:

- запитує додаткові матеріали;
- вимагає доопрацювання звіту або Плану коригувальних заходів;
- організовує виїзну перевірку;
- проводить спільне розслідування із партнерською установою;
- залучає незалежних експертів;
- встановлює додаткові умови фінансування;
- ініціює перегляд категорії екологічного та соціального ризику;
- повідомляє міжнародну фінансову організацію відповідно до умов фінансової угоди.

Екологічний або соціальний інцидент вважається закритим лише після одночасного виконання таких умов:

- завершено розслідування;
- виконано RCA (якщо він вимагався);
- реалізовано всі заходи Плану коригувальних заходів;
- партнерська установа підтвердила їх ефективність;
- НУР погодила закриття інциденту;
- у разі необхідності міжнародна фінансова організація підтвердила достатність вжитих заходів.

НУР забезпечує систематичний аналіз усіх інцидентів, що сталися у межах програм та проєктів, які вона підтримує. Результати розслідувань використовуються для:

- удосконалення політик, процедур та інструментів СЕСУ;
- оновлення критеріїв оцінки екологічних і соціальних ризиків;
- підготовки рекомендацій для партнерських установ та підприємств-бенефіціарів;
- розроблення навчальних програм і матеріалів з урахуванням отриманих уроків (Lessons Learned);
- підготовки узагальнених звітів для керівництва НУР та міжнародних фінансових організацій;
- запобігання повторенню аналогічних інцидентів у майбутньому.

3.3.3 Усунення невідповідностей щодо екологічних і соціальних аспектів

НУР вимагає від ПУ забезпечувати усунення невідповідностей щодо екологічних та соціальних аспектів (за допомогою дій, які мають впроваджуватися підприємствами-бенефіціарами), визначених під час реалізації господарської діяльності бенефіціарами, а також звітування про це на адресу НУР із використанням процедур періодичного звітування ПУ (як зазначено у Розділі 4.4.1).

3.3.4 Періодичне звітування перед вищим керівництвом НУР

Підрозділ управління екологічними та соціальними ризиками НУР готує щоквартальні та щорічний звіти з екологічних і соціальних питань, який подається на розгляд Правлінню та Наглядовій раді НУР.

Звіт включає:

- результати реалізації СЕСУ НУР за звітний період;
- аналіз динаміки екологічних і соціальних ризиків у портфелі НУР;
- підсумки моніторингу діяльності ПУ;
- оцінку ефективності навчальних програм і кадрової спроможності;
- рекомендації щодо вдосконалення політик, процедур і управлінських рішень;
- істотні екологічні і соціальні аспекти та ризики в господарській діяльності підприємств-бенефіціарів, що підтримуються НУР через ПУ тощо.

Річний звіт також може бути використаний для публічного розкриття узагальненої інформації про результати діяльності НУР у сфері сталого фінансування.

Кожен звіт подається Правлінню або МФО не пізніше, ніж протягом **30 робочих днів** після завершення кожного звітного періоду.

Шаблон періодичних звітів, які подаються НУР до МФО, надано в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том I («**Інструмент I.3**»).

3.3.5 Управління змінами з боку НУР

НУР та ПУ здійснюватимуть систематичне управління змінами, які можуть виникнути на різних етапах життєвого циклу господарської діяльності бенефіціара в рамках угоди про кредитування. Це робиться з метою забезпечення управління потенційними екологічними і соціальними ризиками та впливами, які можуть виникнути внаслідок таких змін, відповідно до застосовних екологічних і соціальних вимог.

Потенційні зміни у господарській діяльності бенефіціарів НУР можуть включати, але не обмежуючись такими:

- Законодавчі зміни, що впливають на господарську діяльність підприємств-бенефіціарів (наприклад, нові дозвільні процедури).
- Адміністративні/організаційні зміни на рівні ухвалення рішень у НУР або ПУ (що призводять до потенційних затримок в опрацюванні угод, погоджень, затримок у підборі персоналу тощо).
- Кадрові зміни (ротація кваліфікованого персоналу, звільнення персоналу тощо).
- Зміни в процесах на об'єкті, виробничих потужностях, матеріалах або обладнанні, що використовуються підприємствами-бенефіціарами, тощо.
- Значні інциденти або нещасні випадки, що призводять до підвищення рівня ризику у господарській діяльності підприємств-бенефіціарів, що фінансується.
- Зміни, які можуть бути спричинені умовами конфлікту (наприклад, екологічні і соціальні, управлінські ризики, що виникають через умови, пов'язані з війною, як-от: зміни у спроможності фахівців з екологічних і соціальних питань, забруднення земель, проблеми, пов'язані зі здоров'ям та безпекою населення, надзвичайні ситуації, ризики для робочої сили, вплив на процеси ланцюжка постачання, вплив на засоби до існування/доходи підприємств-бенефіціарів, обмеження у доступності фахівців з екологічних і соціальних питань, тощо).

НУР вимагатиме від ПУ виявляти, документувати та аналізувати зміни у господарській діяльності підприємств-бенефіціарів, що фінансується. Процедури, яких мають дотримуватися ПУ для повідомлення НУР про зміни, описані у **Розділі 4**.

Механізм зовнішніх комунікації НУР

У рамках господарської діяльності бенефіціарів НУР скарги та зворотний зв’язок від громадськості можуть надходити як до НУР, так і до ПУ. Процедура зовнішніх комунікацій НУР має на меті забезпечити громадськість засобами для подання запитів або повідомлення занепокоєнь, пов'язаних з екологічною та соціальною політикою Партнерської установи та/або проєктами, що фінансуються НУР, та своєчасного реагування на ці запити з боку Партнерської установи. Цим процесом отримання, розгляду та реагування на повідомлення від зовнішніх зацікавлених сторін керує Головний комплаєнс-менеджер з залученням до опрацювання запитів представників інших функцій в межах їх компетенцій для надання вичерпної, адекватної та своєчасної відповіді.

Канали комунікації

Зацікавлені сторони можуть звертатися до НУР через такі канали:

Електронна пошта: mailto:compliance@ndi.gov.ua

Телефон: **+380 44 333 43 54** (у робочі дні з 09:00 до 18:00, за київським часом)

Поштова адреса: Національна установа розвитку, **вул. Волоська, 11 а, 04070, м. Київ, Україна.**

Онлайн-форма: на офіційному сайті НУР: https://ndi.gov.ua/kontakty/ Особисте звернення або через ПУ.

Інформація про МЗК оприлюднена на сайті НУР та доступна українською й англійською мовами.

Якщо запитання чи занепокоєння стосуються проєкту, що фінансується НУР, зацікавленим особам або особам, що зазнали впливу, спочатку рекомендується обговорити це питання безпосередньо з ПУ. У разі, якщо ПУ не вирішила належним чином питання або проблему на рівні проєкту, зацікавлені сторони можуть подати свій запит до НУР, надавши таку інформацію:

- ПІБ та контактна інформація відправника;
- Назва проєкту та/або компанії, якої стосується запит;
- Опис занепокоєння та супровідна документація для підтвердження фактів проблеми, викладеної у запиті;
- Дата інциденту або дії, що стали причиною для скарги (якщо застосовно);
- Конкретні засоби захисту, щодо яких надсилається запит (якщо застосовно);
- Будь-яка інша інформація, яку відправник вважає за потрібне надати.

Фахівець НУР, закріплений за напрямком роботи зі скаргами, – Головний комплаєнс-менеджер (або Фахівець по роботі зі скаргами, у разі його призначення) розглядає отриману скаргу у терміни, визначені Політикою викриття неналежної поведінки НУР, а **саме протягом 5 робочих днів**. Після належного розгляду скарги відповідь надається протягом **7 робочих днів** з можливістю подовжити термін надання відповіді за умови інформування особи, що звернулась.

Головний комплаєнс-менеджер (або Фахівець НУР, закріплений за напрямком роботи зі скаргами), аналізує зміст повідомлення та готує проєкт відповіді за участі відповідного проєктного менеджера, відповідального за проєкт. Проєкт відповіді подається протягом **7 робочих днів**.

У випадку, якщо після завершення етапу з попереднього пункту цієї процедури та після консультації з відповідним проєктним менеджером Головний комплаєнс-менеджер або Фахівець по роботі зі скаргами вважає, що повідомлення від відправника піднімає серйозні екологічні та/або соціальні проблеми для портфельного проєкту, відповідний проєктний менеджер негайно зв'язується з заявником, щоб отримати будь-яку релевантну інформацію, і, в разі наявності обгрунтованих підстав, Головний комплаєнс-менеджер може провести додаткове розслідування, відповідно до Положення про розслідування комплаєнс-інцидентів НУР. Якщо таке розслідування змусить команду проєкту дійти висновку, що проєкт не відповідає Екологічній та соціальній політиці НУР, відповідний проєктний менеджер повідомить Головного ризик-менеджера про цей факт. Відповідний фахівець із екологічних та соціальних питань підготує Додатковий план коригувальних заходів (ДПКЗ), який буде обговорюватися з заявником (скаржником) і впроваджуватися ним.

Після цього Головний комплаєнс-менеджер або Фахівець по роботі зі скаргами надсилають другу додаткову відповідь заявнику з описом кроків, яких заявник має вжити після підготовки ДПКЗ та його погодження заявником у терміни, визначені Положенням про розслідування комплаєнс-інцидентів.

Зацікавлені та постраждалі особи можуть надсилати запити чи занепокоєння, не побоюючись покарання, і можуть вимагати від НУР не розголошувати імена осіб у проєктній компанії без отримання їхнього попереднього дозволу.

Анонімні звернення

- Анонімні скарги приймаються та розглядаються на загальних підставах, із тією ж увагою та ретельністю, що й ідентифіковані звернення.
- Якщо заявник не залишив контактної інформації, НУР не зможе надати індивідуальну відповідь, але результати розгляду будуть задокументовані у Журналі звернень про порушення обліку скарг.
- Якщо заявник бажає залишитися анонімним, але отримати відповідь, він може використати псевдонім або окрему електронну адресу, не розкриваючи особистих даних.

Усі анонімні звернення розглядаються конфіденційно, а інформація, яка може ідентифікувати заявника, не розголошується без його згоди. Конфіденційність буде забезпечена в усіх випадках, у тому числі, коли особа, яка подала скаргу, відома.

Установа забезпечує функціонування каналу для звернень про сексуальну експлуатацію та насильство / сексуальні домагання та інформує заявників про доступні зовнішні служби підтримки. Перелік таких служб, включно зі спеціалізованими гарячими лініями (зокрема Національною гарячою лінією з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та ґендерної дискримінації), оприлюднюється на вебсайті НУР. Конфіденційність особистих даних скаржника матиме високий пріоритет. Процедура розгляду чутливих скарг (включаючи скарги, пов'язані з сексуальною експлуатацією та насильством/сексуальними домаганнями – SEA/SH) представлена в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том III («**Інструмент III.3**»).

Головний комплаєнс-менеджер або Фахівець по роботі зі скаргами реєструватиме та відстежуватиме всі публічні запити, отримані за допомогою цієї процедури, включаючи дату отримання; дату надсилання відповіді; та підняті питання.

НУР створить і буде вести Журнал звернення про порушення, в якому збиратимуться всі скарги, отримані та керовані НУР, при цьому відповідальним за ведення Журналу звернень про порушення є Головний комплаєнс-менеджер або Фахівець по роботі зі скаргами. У журналі також буде розділ, присвячений скаргам, отриманим кожною ПУ, що бере участь у проєктах і програмах, які фінансуються НУР. Ця система буде розроблена таким чином, щоб дати можливість контактній особі НУР з питань МЗК цілісно стежити за ефективним управлінням скаргами ПУ у проєктах і програмах, що фінансуються НУР, відповідно до вимог СЕСУ НУР.

У випадку будь-яких скарг або звернень, отриманих ПУ, щодо господарської діяльності бенефіціарів НУР, що фінансується через ПУ, НУР вимагатиме від ПУ впровадження механізму МЗК, описаного в Розділі 4.5 СЕСУ.

НУР вимагає від усіх ПУ:

- створити власний механізм розгляду скарг (МЗК) відповідно до вимог Розділу 4.5 СЕСУ;
- утворити Комітет з етики (КЕ) для розгляду чутливих скарг;
- повідомляти НУР про всі суттєві або чутливі скарги протягом 48 годин із моменту отримання;
- співпрацювати з Підрозділом управління екологічними та соціальними ризиками НУР у процесі розслідування.

4 Процедури для ПУ

Для виявлення, оцінки, управління та моніторингу ризиків і наслідків господарської діяльності, що фінансується через ПУ, НУР вимагає, щоб кожна ПУ дотримувалася вимог СЕСУ НУР.

1. Кожна ПУ має затвердити та впроваджувати СЕСУ, що відповідає СЕСУ НУР. СЕСУ ПУ повинні бути погоджені НУР до початку участі у програмах, що фінансуються МФО.

2. СЕСУ та процедури повинні застосовуватися на всіх етапах процесу кредитування позичальників-бенефіціарів, включно з оцінкою, погодженням, моніторингом і звітуванням.

3. Кожна СЕСУ повинна містити:

- **Екологічну та соціальну політику**, прийняту уповноваженим органом ПУ.
- Чітко визначені **процедури** з проведення належної комплексної екологічної та соціальної оцінки (ESDD) шляхом визначення, оцінки та управління екологічними та соціальними ризиками і впливами господарської діяльності, що фінансується. Такі процедури є наступними:
  - (i) Перевірка із використанням Списку виключень НУР та/або МФО та національного законодавства України з екологічних і соціальних питань (**Скринінг операції**);
  - (ii) Перевірка, аналіз та класифікація ризику щодо запропонованої господарської діяльності відповідно до потенційних екологічних і соціальних ризиків і впливів;
  - (iii) Застосування **відповідних вимог екологічних та соціальних стандартів МФО (Світовий банк, IFC тощо)**;
  - (iv) Розробка Плану еколого-соціальних дій (ESAP) - у разі виявлення прогалин або невідповідностей вимогам вимог ЕСС;
  - (v) Моніторинг виконання ESAP ПБ.
  - (vi) **Моніторинг і звітування** про виконання екологічних і соціальних вимог у межах господарської діяльності та ефективність впровадження СЕСУ ПУ. Це включає вимоги щодо повідомлення про інциденти і нещасні випадки та подальшого звітування.
- **Механізм зовнішніх комунікацій (МЗК),** у тому числі заходи зі своєчасного реагування і наданні відповіді на публічні запити і занепокоєння.

Кожна ПУ повинна створити власний механізм зовнішніх комунікацій (GRM), який забезпечує:

- прийом, реєстрацію та розгляд скарг (в т.ч. анонімних), запитів від громадськості;
- своєчасне реагування та надання письмових відповідей заявникам;
- конфіденційність і захист заявників;
- окремий канал для чутливих скарг (SEA/SH, корупція, етичні порушення) відповідно до вимог Розділу 4.5 СЕСУ.

МЗК ПУ має бути узгоджений із механізмом НУР.

4. Кожна ПУ повинна мати достатні **організаційні спроможності і компетенцію,** із чітко визначеними обов'язками і функціями для впровадження своїх відповідних СЕСУ, зокрема:

- призначити відповідального фахівця або підрозділ з екологічних і соціальних питань;
- визначити чіткі ролі, обов'язки та підзвітність у межах установи;
- забезпечити навчання персоналу з питань СЕСУ, Екологічних та соціальних стандартів, управління ризиками, реагування на інциденти;
- підтримувати ресурсний потенціал (фінансовий, кадровий, технічний) для ефективного виконання вимог.

Вимоги до організаційної спроможності та компетенції на рівні ПУ мають відповідати відповідним вимогам на рівні НУР, включаючи визначення ролей та обов'язків та посилення потенціалу за допомогою навчання СЕСУ.

Ключові посади ПУ, пов'язані з управлінням екологічними і соціальними аспектами, у тому числі з впровадженням цієї СЕСУ, наведені в **Таблиці 2.**

Таблиця 2 – Ключові посади та обов'язки в ПУ, пов'язані з СЕСУ, в рамках НУР

Посада	Ключові обов'язки
Представник(-и) вищого керівництва ПУ	▪ Повна відповідальність за реалізацію СЕСУ ПУ та зв'язок з НУР. ▪ Забезпечення виділення належних фінансових та людських ресурсів для підтримання достатньої спроможності з екологічних і соціальних питань для ефективної реалізації СЕСУ ПУ. ▪ Визначення старшого фахівця із СЕСУ та фахівця із СЕСУ, які будуть відповідати за повсякденне впровадження СЕСУ ПУ (Вимоги для цих посад детально описано у Наборі додаткових інструментів до СЕСУ – Том II). ▪ Визначення Механізму зовнішньої комунікації – контактних осіб з питань МЗК. ▪ За потреби, (наприклад, у господарській діяльності із високим рівнем ризику) найм незалежних зовнішніх спеціалістів/технічних консультантів для надання допомоги у проведенні оцінювання екологічних і соціальних ризиків (наприклад, ESDD), процесах управління та моніторингу господарської діяльності, що отримує підтримку або розглядається для фінансування відповідно до вимог СЕСУ НУР. ▪ Аналіз та визначення пріоритетів щодо розбудови потенціалу та потреб у ресурсах, визначених командами з екологічних і соціальних питань ПУ, та планування розподілу ресурсів на наступні періоди. ▪ Аналіз основних висновків проведеної ПУ екологічної і соціальної оцінки перспективної господарської діяльності підприємств-бенефіціарів НУР. ▪ Забезпечення включення планів екологічних та соціальних дій до договорів про кредитування, укладених з підприємствами-бенефіціарами. ▪ Забезпечення інформування НУР про будь-які значні екологічні і соціальні інциденти або нещасні випадки у строки, визначені в цій СЕСУ. ▪ Підготовка та подання до НУР детальної Форми розслідування екологічних і соціальних інцидентів, доповненої RCA, протягом **30 днів** з моменту аварії/інциденту.
Підрозділ ПУ з управління ризиками, у тому числі екологічними і соціальними ризиками (включно з персоналом, визначеним як старший фахівець із СЕСУ ПУ, фахівець із СЕСУ ПУ та контактна особа ПУ із питань МЗК)	▪ Забезпечення щоденного впровадження СЕСУ ПУ (як детально описано у Розділі 4) ▪ (Кожна ПУ визначать старшого фахівця із СЕСУ та фахівця із СЕСУ, які будуть відповідати за повсякденне впровадження СЕСУ ПУ. Вимоги для цих посад детально описано у Наборі додаткових інструментів до СЕСУ – Том II). ▪ За потреби, (наприклад, у випадку господарської діяльності із високим рівнем ризику) співпраця із незалежними зовнішніми спеціалістами/технічними консультантами для надання допомоги у проведенні оцінювання екологічних і соціальних ризиків (наприклад, ESDD), процесах управління та моніторингу господарської діяльності, що отримує підтримку або розглядається для фінансування відповідно до вимог СЕСУ НУР.
Кредитні фахівці	▪ Участь у перевірці відповідності ПБ у співпраці з Відділом з управління ризиками ПУ. ▪ Підтримка та сприяння у процесі проведення комплексної перевірки Відділом з управління ризиками ПУ (у тому числі екологічні та соціальні ризики), за потреби. ▪ Підтримка та сприяння Відділу з управління ризиками ПУ у впровадженні механізму зовнішніх комунікацій (МЗК). ▪ Участь у переговорах з ПБ щодо умов угод про кредитну лінію. ▪ Підготовка і проведення у співпраці з Відділом з управління ризиками ПУ віддаленого аналізу та аналізу на місцях, моніторингу та нагляду за діяльністю ПБ, що підтримується.

Посада	Ключові обов’язки
Юридичний департамент	▪ Сприяння у процесі проведення комплексної перевірки ПУ щодо правових аспектів та питань, пов’язаних із комплаєнсом, у співпраці з Відділом з управління ризиками ПУ. ▪ Аналіз та надання коментарів щодо угод про кредитування, що укладаються з ПБ.

5. НУР вимагає від ПУ періодично переглядати та оновлювати свої СЕСУ (принаймні раз на рік) або коли профіль екологічного та соціального ризику їхнього портфеля суттєво змінюється, документувати результати перегляду, включно з висновками щодо ефективності системи, виконанням ПКЗ і рекомендаціями щодо вдосконалення; надавати НУР оновлену версію СЕСУ для погодження у разі внесення суттєвих змін.

4.1 Комплексна екологічна та соціальна оцінка ПУ господарської діяльності потенційного підприємства-бенефіціара

НУР вимагає, щоб кожна ПУ проводила систематичну комплексну екологічну та соціальну оцінку господарської діяльності потенційних ПБ та забезпечувала врахування екологічних і соціальних ризиків та впливів у процесі прийняття рішень про фінансування та затвердження операцій ПУ.

Відповідно, ПУ будуть впроваджувати такі кроки щодо процедури комплексної екологічної та соціальної оцінки після отримання заявки від ПБ. ПУ має право розробити іншу внутрішню версію Форми оцінки ESDD, за погодженням із НУР стосовно належного визначення та категоризації екологічних і соціальних ризиків. Модифікована Форма оцінки ESDD не може виключати аспекти оцінки, які містяться у шаблоні НУР. На Рисунку 8 представлено короткий огляд процесу. Детальну схему повної процедури надано в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II.

Крок 1 – Заявка підприємства-бенефіціара (ПБ) щодо фінансування, яка подається до ПУ

ПБ подає до ПУ заявку на отримання фінансування для здійснення господарської діяльності.

Крок 2 – Комплексна екологічна та соціальна оцінка господарської діяльності потенційного ПБ

ПУ проводить екологічну і соціальну оцінку господарської діяльності ПБ із використанням таких етапів:

- **Крок 2a** – Перевірка відповідності Списку виключень НУР та/або МФО

1. ПУ перевіяє господарську діяльність ПБ на відповідність Списку виключень НУР та/або МФО (див. Додаток А) та будь-яких виключень з юридичної угоди на початку операції.
2. За результатами перевірки ПУ вирішує, чи переходити до подальшої екологічної та соціальної оцінки господарської діяльності ПБ чи ні:
    a. У випадку господарської діяльності, не включеної до Списку виключень НУР та/або МФО, ПУ переходить до Кроку 2b: Комплексна оцінка ESDD[8] та класифікація екологічних і соціальних ризиків.
    b. Господарська діяльність, включена до Списку виключень НУР та/або МФО, вважається неприйнятною для фінансування МФО у межах програм НУР. У такому випадку ПУ не переходять до подальшої екологічної та соціальної оцінки.

- **Крок 2b** – Комплексна оцінка та класифікація екологічних і соціальних ризиків

ПУ заповнює Форму комплексної екологічної та соціальної оцінки (ESDD)[9] для аналізу господарської діяльності з урахуванням екологічних, соціальних ризиків та впливів. Форма ESDD наведена в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II «**Інструмент II.1**». Будь ласка, зауважте, що Інструмент II.1 містить конкретні вказівки для такого виду кредитування, як кредитна лінія для поповнення оборотного капіталу та інвестиційного проєкту.

Завдання у межах цього кроку будуть виконуватися внутрішніми командами екологічних і соціальних фахівців ПУ (із компетенціями, окресленими у Розділі 2.4 цієї СЕСУ).

У разі наявності достатніх технічних спроможностей та конкретного для галузі досвіду у внутрішній команді фахівців з екологічних та соціальних питань ПУ, яких вистачає для управління екологічними і соціальними ризиками стосовно запропонованої господарської діяльності, господарську діяльність з **Низьким, Помірним і Суттєвим ризиком** може оцінювати внутрішня екологічна та соціальна команда

[8] Умови, що спричиняють виключення, можуть не відразу бути помітними на початковому етапі перевірки відповідних операцій. Участь НУР зазвичай неможлива в подальшому у разі виявлення умов, що спричиняють виключення, на наступних етапах процесу екологічної та соціальної оцінки ПУ чи НУР.
[9] Цю форму розроблено у відповідності з екологічними і соціальними стандартами СБ (ECC), які є частиною рамкового документа ESF (2018 р.).

(із використанням процесу оцінки ESDD); за потреби ПУ може залучати незалежних технічних консультантів для спеціалізованої підтримки (для предметної експертної підтримки, наприклад, щодо питань ОБП, біорізноманіття тощо).

У випадку, коли компетенції внутрішньої команди ПУ *недостатньо або вона не релевантна для галузі діяльності ПБ*, а також у випадку класифікації господарської діяльності як такої, що має **Високий ризик або є складною**, то комплексну екологічну і соціальну оцінку мають проводити для таких видів діяльності досвідчені та компетентні незалежні фахівці (залучені на індивідуальній основі або найняті ПУ), як описано у Кроці 2c[10].

Із метою проведення належного оцінювання екологічних і соціальних ризиків ПБ, до заповнення Форми оцінки ESDD ПУ може додатково проконсультуватися із ПБ та/або попросити його надати в письмовому вигляді інформацію, яка є ключовою для класифікації та оцінювання ризиків. Залежно від організаційних спроможностей, масштабу та складності діяльності ПУ така ПУ може обрати централізовану або децентралізовану модель проведення екологічної та соціальної оцінки: (i) всі заявки на кредитування переглядаються та оцінюються підрозділом із питань екологічних та соціальних ризиків у головному офісі, або (ii) компетентні фахівці фронт-офісу у відділеннях здійснюють попередню оцінку екологічних та соціальних ризиків. Однак, у випадку **Суттєвих** і **Високих** ризиків в обох варіантах потрібно проводити професійну оцінку / верифікацію за участі уповноваженого персоналу в головному офісі.

З огляду на результати заповнення Форми оцінки ESDD ПУ класифікує господарську діяльність потенційного ПБ відповідно до однієї з чотирьох категорій ризиків на основі міжнародно визнаних екологічних і соціальних стандартів та підходів МФО[11]: «**Низький**», «**Помірний**», «**Суттєвий**» або «**Високий**» (як описано на Рисунку 9).

Детальний опис кожної з категорій ризиків надано у Додатку В.

Таблиця нижче надає узагальнення ключових завдань та ролей кожного учасника з використанням моделі RACI (Відповідальний – Responsible, Підзвітний – Accountable, Консультований – Consulted, Поінформований – Informed):

Таблиця 3: Відповідальність за ЕС скринінг, оцінку та моніторинг

Завдання	ПУ	Незалежний консультант	Підрозділ управління ЕС ризиками НУР
Низький ризик, початкова ЕС оцінка	B/R	-	П/І
Помірний ризик, КПЕСП	B/R	-	П/І
Суттєвий ризик, поглиблена КПЕСП	B/R	К/С	П/А
Суттєвий ризик, часткова ОЕСВ	К/С	B/R	П/А

[10] Зразок Технічного завдання (ТЗ) для консультаційних послуг щодо оцінки ESDD надано в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II. За потреби, за результатами проведення оцінки ESDD ПУ вимагатиме від ПБ залучати технічних консультантів для розробки необхідних екологічних і соціальних інструментів (шляхом проведення екологічної та соціальної оцінки – ECO/ESIA). Інформацію про екологічні та соціальні інструменти, які ПУ може вимагати від ПБ для господарської діяльності з Суттєвим чи Високим ризиком, з огляду на результати оцінки ESDD також надано в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II «**Інструмент II.5**».
[11] https://ppfdocuments.azureedge.net/52955d77-eaea-40fa-9e42-299529933719.pdf

(target ESIA) або повна ОЕСВ (ESIA)			

Пояснення умов:

- **В – Відповідальний (Responsible)** Особа або команда, яка виконує роботу для завершення завдання. Може бути кілька відповідальних осіб, які здійснюють дії. *Приклад: Фахівець з ЕС питань ПУ, який заповнює форму ESDD, є відповідальним.*
- **П – Підзвітний (Accountable)** Особа, яка несе остаточну відповідальність за завдання. Вона має гарантувати, що робота виконана правильно та відповідає встановленим стандартам. На одне завдання призначається лише одна підзвітна особа.
- *Приклад: Фахівець з ЕС питань ПУ перевіряє та підписує форму ESDD – він підзвітний.*
- **К – Консультований (Consulted)** Особа, яка надає поради або експертну підтримку для виконання завдання. Такі особи залучені до двосторонніх обговорень для допомоги у виконанні роботи.
  Приклад: Керівник підрозділу управління ЕС ризиками НУР може бути консультантом для надання рекомендацій щодо Екологічного та соціального плану управління (ESMP).
- **П – Поінформований (Informed)** Особа, яка отримує оновлення щодо виконання завдання. Вона не бере участі у роботі, але повинна бути ознайомлена з результатами. Приклад: НУР може бути поінформованим про категоризацію ризику, проведену ПУ.

  Фахівець з ЕС питань ПУ очікується як координатор усіх ЕС активностей в установі, взаємодія з зовнішніми консультантами та, за необхідності, – з підрозділом управління ЕС ризиками НУР. Керівник підрозділу управління ЕС ризиками НУР зберігає остаточний нагляд за цілісністю категоризації ЕС ризиків та планування заходів з пом'якшення ризиків.

Рейтинг екологічного та соціального ризику щодо господарської діяльності буде задокументовано у Формі комплексної екологічної та соціальної оцінки (див. в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II «**Інструмент II.1» – Частина Е**).

Рисунок 8 – Короткий огляд комплексної екологічної та соціальної оцінки ПУ щодо господарської діяльності потенційних підприємств

(див. разом із процесуальними кроками, описаними у Розділі 4.1)

.

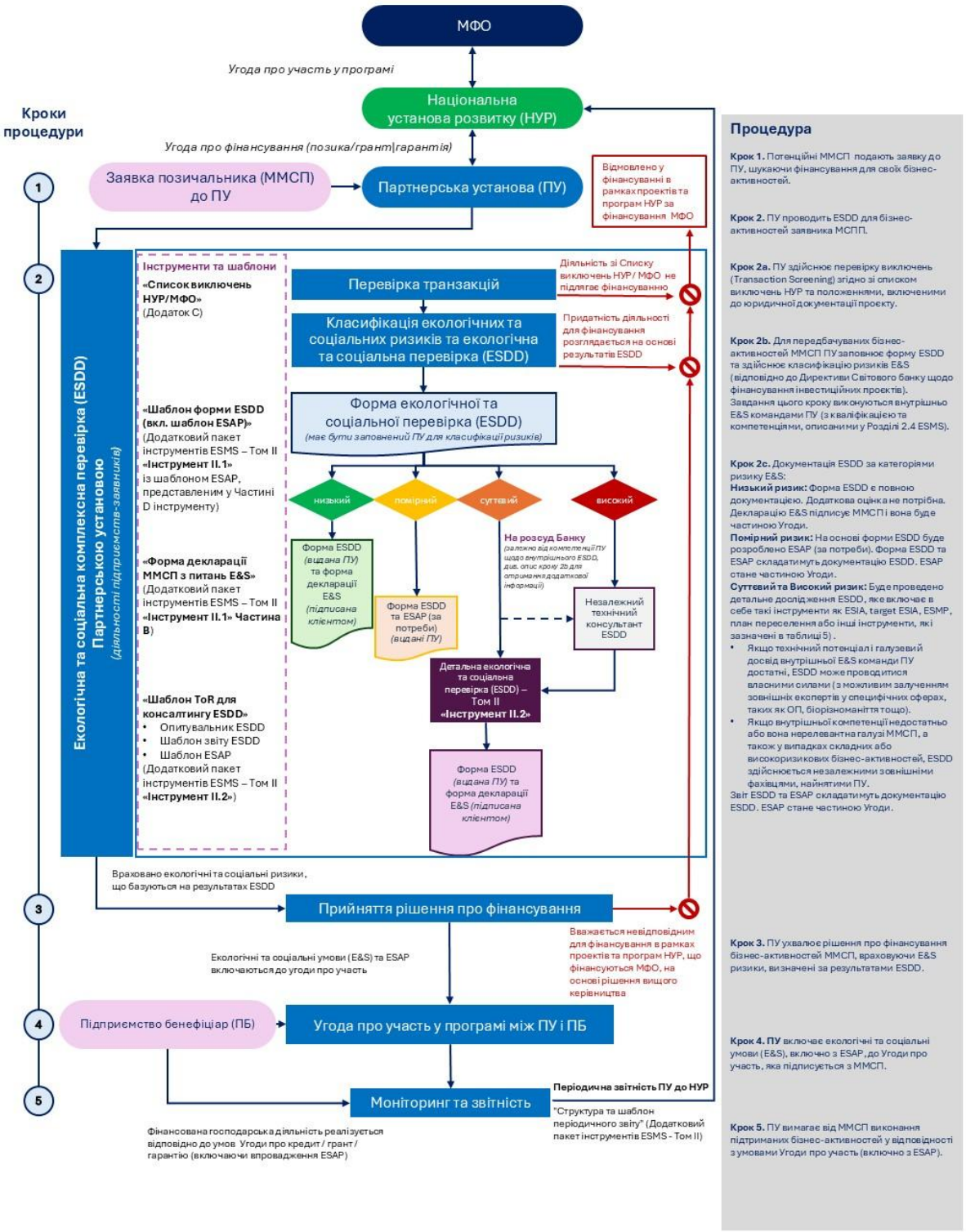

Процедура

Крок 1. Потенційні ММСП подають заявку до ПУ, шукаючи фінансування для своїх бізнес-активностей.

Крок 2. ПУ проводить ESDD для бізнес-активностей заявника МСПП.

Крок 2a. ПУ здійснює перевірку виключень (Transaction Screening) згідно зі списком виключень НУР та положеннями, включеними до юридичної документації проєкту.

Крок 2b. Для передбачуваних бізнес-активностей ММСП ПУ заповнює форму ESDD та здійснює класифікацію ризиків E&S (відповідно до Директиви Світового банку щодо фінансування інвестиційних проектів). Завдання цього кроку виконуються внутрішньо E&S командами ПУ (з кваліфікацією та компетенціями, описаними у Розділі 2.4 ESMS).

Крок 2c. Документація ESDD за категоріями ризику E&S:
Низький ризик: Форма ESDD є повною документацією. Додаткова оцінка не потрібна. Декларацію E&S підписує ММСП і вона буде частиною Угоди.
Помірний ризик: На основі форми ESDD буде розроблено ESAP (за потреби). Форма ESDD та ESAP складатимуть документацію ESDD. ESAP стане частиною Угоди.
Суттєвий та Високий ризик: Буде проведено детальне дослідження ESDD, яке включає в себе такі інструменти як ESIA, target ESIA, ESMP, план переселення або інші інструменти, які зазначені в таблиці 5) .
- Якщо технічний потенціал і галузевий досвід внутрішньої E&S команди ПУ достатні, ESDD може проводитися власними силами (з можливим залученням зовнішніх експертів у специфічних оферах, таких як ОП, біорізноманіття тощо).
- Якщо внутрішньої компетенції недостатньо або вона нерелевантна галузі ММСП, а також у випадках складних або високоризикових бізнес-активностей, ESDD здійснюється незалежними зовнішніми фахівцями, найнятими ПУ.

Звіт ESDD та ESAP складатимуть документацію ESDD. ESAP стане частиною Угоди.

Крок 3. ПУ ухвалює рішення про фінансування бізнес-активностей ММСП, враховуючи E&S ризики, визначені за результатами ESDD.

Крок 4. ПУ включає екологічні та соціальні умови (E&S), включно з ESAP, до Угоди про участь, яка підписується з ММСП.

Крок 5. ПУ вимагає від ММСП виконання підтриманих бізнес-активностей у відповідності з умовами Угоди про участь (включно з ESAP).

Рисунок 9 – Система класифікації екологічних і соціальних ризиків, прийнята НУР

(див. детальний опис кожної з категорій ризику у Додатку B)

Орієнтовний список видів господарської діяльності з Високим і Суттєвим ризиком представлено у Додатку C.

- **Крок 2c** – Документування оцінки ESDD відповідно до категорій екологічних і соціальних ризиків

У Таблиці 4 описано документи за результатами оцінки ESDD, що готуються відповідно до категорій екологічних і соціальних ризиків, пов'язаних із господарською діяльністю потенційного ПБ, та включаються до Угоди про кредитування, що укладається із ПБ.

Таблиця 4 – Документи за результатами оцінки ESDD відповідно до категорій екологічних і соціальних ризиків

Рейтинг екологічного і соціального ризику	Документи за результатами оцінки ESDD	Як результати оцінки ESDD будуть включені до Угоди про кредитування?	Необхідність перегляду НУР
Низький/C	▪ Форма оцінки ESDD (заповнена на Кроці 2b) є основним документом оцінки. ▪ Подальша оцінка не потрібна ▪ У разі, коли субпроєкти ймовірно матимуть мінімальний або взагалі не матимуть негативного екологічного чи соціального ризику і впливу, такі субпроєкти не вимагають подальшої оцінки (відповідно до міжнародних практик МФО).	ПУ зберігає Форму оцінки ESDD з результатами оцінки у кредитній справі.-Усі угоди про кредитування з ПБ повинні включати положення про дотримання екологічних і соціальних стандартів та надання звітів про хід виконання. Для досягнення цього Форма декларації щодо екологічних і соціальних аспектів (Частина B Анкети з ЕС оцінки, яку має підписати ПБ, буде частиною Угоди про кредитування (будь ласка, див. Пакет додаткових інструментів до СЕСУ – Том II «**Інструмент II.1**»).	▪ Ні
Помірний/B	▪ ПУ розробляє ESAP[12] на основі Форми оцінки ESDD. Шаблон ПЕСД	▪ Екологічні та соціальні вимоги/заходи (у тому числі	▪ За потреби

[12] Будь ласка, див. шаблон ESAP в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II («**Інструмент II.1 – Частина D**»).

Рейтинг екологічного і соціального ризику	Документи за результатами оцінки ESDD	Як результати оцінки ESDD будуть включені до Угоди про кредитування?	Необхідність перегляду НУР
	надано в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II «**Інструмент II.1 – Частина D»**). ▪ Не потрібно проводити подальшу оцінку. ▪ Форма ESDD (заповнена на Кроці 2b) та ESAP будуть документами за результатами оцінки.	ESAP) будуть частиною Угоди про кредитування.	
Суттєвий/B+ або Високий/A	▪ ПУ розробить План екологічних та соціальних дій (ESAP) за результатами оцінки ESDD[13]. Шаблон Технічного завдання (ТЗ), у тому числі Опитувальник ESDD та Шаблон ESAP для господарської діяльності з Суттєвим і Високим ризиком, щодо консультаційних послуг для проведення оцінки ESDD надано в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II «**Інструмент II.2»**). ▪ Звіт за результатами оцінки ESDD і ESAP будуть документами за результатами оцінки ESDD.	▪ ESAP буде частиною Угоди про кредитування. ▪ Контракт із ТЗ для консультанта з екологічних і соціальних питань зберігається в кредитній справі.	▪ Так (**обов'язково!**)

4.1.1 Розробка ДПКЗ за результатами оцінки ESDD:

У разі визначення невідповідності/прогалин у господарській діяльності потенційних підприємств порівняно з вимогами СЕСУ під час проведення оцінки ESDD ПУ, такі ПУ визначатимуть заходи і дії для реагування на такі прогалини у межах ESAP з чітко визначеними строками[14].

ESAP **буде погоджено відповідною ПУ та ПБ і включено до Угоди про кредитування для виконання обома сторонами.**

Екологічні та соціальні заходи, які ПУ можуть вимагати від ПБ з огляду на результати оцінки ESDD:

Залежно від результатів ESDD, для господарської діяльності з Суттєвим і Високим еколого-соціальним ризиком[15], ПУ може вимагати (в якості заходів у межах ESAP) від ПБ розробити та впроваджувати конкретні екологічні і соціальні інструменти у відповідності із застосовними вимогами щодо кредитування від МФО.

[13] Див. рекомендації щодо залучення незалежних фахівців до проведення оцінки ESDD (надалі за текстом – Консультанти з оцінки ESDD) у Кроці 2b.
[14] ESAP включатиме дії, необхідні для реагування на прогалини між чинними чи пропонованими практиками ПБ і вимогами Екологічних і соціальних стандартів СБ (ЕСС), відповідних положень Рекомендацій ГСБ з EHS чи інших міжнародних визнаних джерел, коли це доречно. ESAP включатиме (i) опис невідповідності/ прогалини з огляду на екологічні і соціальні вимоги; (ii) заходи, які підприємства-бенефіціари безпосередньо співвідносять із конкретними прогалинами щодо ЕСС/екологічних і соціальних вимог, які існують на момент виділення інвестицій; і (iii) заходи, які можна виконати в розумні строки. Під цим мається на увазі строк дії інвестицій ПУ.
[15] Окрім господарської діяльності з Суттєвим і Високим ризиком, залежно від характеру та масштабу екологічних і соціальних ризиків і впливів пропонованої господарської діяльності ПУ також можуть вимагати надати відповідні екологічні і соціальні інструменти для господарської діяльності з Помірним ризиком.

ПУ вимагатимуть від ПБ залучати технічних консультантів для розробки екологічних і соціальних інструментів, необхідних для господарської діяльності з Суттєвим і Високим ризиком.

ПБ будуть нести відповідальність за впровадження екологічних і соціальних інструментів протягом всього циклу фінансування відповідної господарської діяльності, що кредитується.

Список можливих екологічних і соціальних інструментів, які можуть вимагатися від ПБ, надано у Таблиці 5.

Таблиця 5 – Можливі екологічні та соціальні інструменти (за потреби)

Екологічний і соціальний інструмент	**Масштаб та короткий опис**	**Коли вимагається чи є релевантним**
Оцінка екологічного та соціального впливу (ESIA)	ESIA – це інструмент для визначення та оцінювання потенційного екологічного та соціального впливу пропонованої господарської діяльності, оцінки альтернативних варіантів та проєктування належних заходів із пом'якшення впливу, управління та моніторингу. ESIA коротко представлено в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II «**Інструмент II.4»**. (як включено до ESF Світового банку, ECC 1 – Додаток 1.D)	ESIA[16] вимагається **для нових** інвестицій або розширення діяльності з Суттєвим (зазвичай вимагається) і Високим ризиком (завжди вимагається), коли очікується значний вплив на довкілля або громади.
Оцінка соціального впливу (SIA)	SIA - це інструмент для визначення та оцінювання потенційного соціального впливу пропонованої господарської діяльності, включно з впливом на громади, засоби до існування, зайнятість, гендерні аспекти, здоров'я населення. SIA також охоплює аналіз альтернативних варіантів та розробка належних заходів із пом'якшення впливу, управління та моніторингу.	Застосовується для нових інвестицій або розширення діяльності з Суттєвим (зазвичай вимагається) і Високим ризиком (завжди вимагається). Проводиться у випадках, коли діяльність підпадає під дію ЗУ «Про ОВД» та наявний висновок про можливість провадження планованої діяльності.
Цільова ESIA	Розробляється для підпроєктів зі суттєвим рівнем ризику на підставі: (i) вимог національного екологічного законодавства; (ii) результатів ESDD, проведеної ПУ; або (iii) результатів розгляду тематичних ризиків НУР/МФО.	Такі оцінки зазвичай ініціюються у випадках, коли окремі питання, зокрема інтенсивне використання агрохімікатів, скидання стічних вод, наявність чутливих природних середовищ або відведення земель, можуть спричинити потенційно значний вплив. Необхідність проведення цільової ОЕСВ має бути визначена під час процесу ESDD та підтверджена у консультаціях з НУР.
План екологічного та соціального	ESMP – це інструмент, який детально описує (a) заходи, яких потрібно вживати під час впровадження та ведення господарської діяльності бенефіціара із метою усунення або пом'якшення негативного	Зазвичай вимагається після проведення екологічної та соціальної оцінки для всіх проєктів із

[16] Оцінка впливу на довкілля, проведена відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», буде подаватися на розгляд у разі її підготовки згідно з вимогами закону. Однак, ESIA покриває більше коло соціальних питань, ОБП, готовності до надзвичайних ситуації та реагування на них, тому ОВД не заміняє собою ESIA повністю.

Екологічний і соціальний інструмент	Масштаб та короткий опис	Коли вимагається чи є релевантним
управління (ESMP)	екологічного і соціального впливу або для його зниження до прийнятного рівня; та (b) дії, необхідні для реалізації цих заходів. ESMP коротко представлено в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II «**Інструмент II.4»**. (як включено до ESF Світового банку, ECC 1 – Додаток 1.E)	Суттєвим або Високим ризиком.
План залучення **Зацікавлених сторін (ПЗЗС)**	ПЗЗС – це інструмент, який описує строки і методи залучення зацікавлених осіб протягом всього циклу господарської діяльності, що кредитується, із розрізненням сторін, які зазнають впливу, та інших зацікавлених сторін. ПЗЗС також описує обсяг та часові рамки щодо надання інформації сторонам, які зазнають впливу, та іншим зацікавленим сторонам, а також інформацію, яку потрібно отримати від них. Шаблон ПЗЗС для Суттєвого і Високого ризику представлено в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II «**Інструмент II.4»**. (як опубліковано за посиланням: https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework/brief/environmental-and-social-framework-resources)	Обов'язковий для всіх проєктів із Суттєвим або Високим ризиком, а також для діяльності, що може впливати на громади або викликати суспільний інтерес.
План переселення (ПП)	ПП – це інструмент, який реагує на фізичне та/або економічне переселення, залежно від характеру впливу, що очікується внаслідок господарської діяльності. Обсяг вимог та рівень деталізації ПП варіюється залежно від масштабу та складності переселення (як включено до ESF Світового банку, ECC 5 – Додаток 1.A)	Вимагається для будь-якої проєктної/ господарської діяльності, що призводить до економічного чи фізичного **переміщення** людей чи обмеження доступу до ресурсів.
План реагування на надзвичайні ситуації (ERP)	ERP — визначає дії у випадку аварій, стихійних лих, пожеж, витоків, вибухів тощо. Містить контакти служб реагування, процедури евакуації, навчання персоналу.	Для всіх проєктів із операційними або технологічними ризиками, особливо у промисловості, енергетиці, логістиці.
План управління біорізноманіттям / земельними ресурсами (BMP / LRM)	Визначає заходи для збереження природних ресурсів, рекультивації земель, відновлення середовищ існування, компенсаційних заходів.	Для діяльності, що впливає на землекористування, агросектор, лісове господарство, видобуток або будівництво на природних територіях.
Механізм розгляду скарг (MPC / GRM)	Забезпечує прийом, реєстрацію, розгляд і реагування на скарги від працівників, громад або інших зацікавлених сторін. Містить процедури конфіденційності та захисту заявників.	Обов'язковий для всіх проєктів із Суттєвим або Високим ризиком, а також для діяльності, що впливає на громади.
Інші конкретні плани управління екологічними і соціальними аспектами (ПУ)	Залежно від екологічних і соціальних ризиків і впливів, пов'язаних з господарською діяльністю, від ПБ можуть вимагатися інші ПУ екологічними і соціальними аспектами. ПУ, які можуть вимагатися від ПБ, можуть включати, але не обмежуючись такими: ▪ ПУ якістю повітря ▪ ПУ щодо біорізноманіття ▪ Процедура управління трудовими ресурсами (*) ▪ ПУ небезпечними матеріалами ▪ ПУ шумом та вібраціями ▪ ПУ з охорони та безпеки праці ▪ План відновлення ▪ ПУ дорожнім рухом	Зазвичай вимагається під час проведення екологічної і соціальної оцінки.

Екологічний і соціальний інструмент	Масштаб та короткий опис	Коли вимагається чи є релевантним
	▪ ПУ вибуховими речовинами ▪ Процедура щодо випадкових знахідок (*) ▪ ПУ громадським здоров'ям і безпекою ▪ ПУ підрядниками ▪ План готовності до надзвичайної ситуації та реагування на неї ▪ План управління добривами та боротьби зі шкідниками (*) ▪ ПУ відходами ▪ ПУ стічними водами	

(*) У випадку ПУ, позначених зірочкою, існують шаблони, опубліковані за посиланням:

https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework/brief/environmental-and-social-framework-resources (Будь ласка, див., зокрема, Додатки до Шаблону Рамкових вимог з управління екологічними і соціальними аспектами (ESMF), що супроводжують Шаблон ESMF для Проєктів із низьким і помірним ризиком, і Процедури управління трудовими ресурсами, які доступні за цим посиланням)

Якщо під час екологічної та соціальної перевірки (ESDD) встановлено, що супутня діяльність ПБ, яка відповідно до Закону України "Про оцінку впливу на довкілля" підлягала процедурі оцінки впливу на довкілля, здійснюється без отримання відповідного висновку з оцінки впливу на довкілля, ПУ повинна провести додаткову оцінку ризику із застосуванням інструментів табл. 5. Така оцінка має включати аналіз характеру порушення, його впливу на законність діяльності ПБ, наявності приписів контролюючих органів або судових рішень, можливості усунення порушення та зв'язку між запитуваним фінансуванням і відповідною діяльністю. За результатами оцінки ПУ приймає одне з таких рішень: (i) відмовити у фінансуванні; (ii) надати фінансування за умови виконання Плану екологічних та соціальній дій (ПЕСД/ESAP); або (iii) відкласти прийняття рішення до усунення порушень.

Перегляд категоризації

Протягом проведення оцінки ESDD або фінансування господарської діяльності ПБ може бути потрібно переглянути класифікацію визначеної категорії екологічного і соціального ризику за таких обставин:

(i) З'являється нова інформація, яка суттєво змінює оцінку ризиків або впливів.

(ii) Відбуваються суттєві зміни у підприємстві-бенефіціарові та/або господарській діяльності, або

(iii) Змінюється контекст та/або зовнішні обставини (наприклад, законодавчі вимоги, умови безпеки, соціально-економічна ситуація), які можуть вплинути на рівень ризику.

У разі перегляду категорії ризику ПУ оновлює Форму ESDD, ESAP та інші документи оцінки й повідомляє НУР у письмовій формі протягом 10 робочих днів.

НУР може вимагати проведення додаткової оцінки або виїзної перевірки.

Ретроактивне фінансування

У разі ретроактивного фінансування (тобто фінансування діяльності, розпочатої до підписання угоди або вибірки коштів) проводиться екологічний та соціальний аудит до дисбурсації (вибірки коштів).

Аудит ґрунтується на репрезентативній вибірці виданих кредитів з метою підтвердження наявності та ефективності систем перевірки та управління екологічними і соціальними ризиками.

Будь-які виявлені невідповідності або прогалини щодо вимог МФО для фінансових посередників та СЕСУ НУР включаються до Плану з екологічних і соціальних дій (ESAP) з чітко визначеними коригувальними заходами та строками їх виконання. Будь-яка невідповідність/ прогалина щодо вимог МФО та СЕСУ НУР буде включена до ESAP.

4.2 Прийняття рішень ПУ щодо фінансування з урахуванням міркувань щодо екологічних і соціальних ризиків

(Крок 3 на Рисунку 8)

Рішення щодо надання фінансування для здійснення господарської діяльності підприємства приймається уповноваженим органом або уповноваженою особою ПУ відповідно до її внутрішніх документів та встановленого розподілу повноважень **на підставі результатів комплексної оцінки кредитних, екологічних та соціальних ризиків**, проведеної відповідно до вимог законодавства України, внутрішніх документів ПУ та вимог СЕСУ. (як зазначено у Розділі 4.1).

З цією метою Відділ управління ризиками або відповідний підрозділ у межах Відділу кредитних ризиків кожної ПУ надсилає[17] такі документи щодо оцінки ESDD призначеному(им) представнику(ам) вищого керівництва ПУ:

- Низький ризик: Заповнена Форма оцінки ESDD (Частини A, B та E), підписані підприємством-бенефіціаром;
- Помірний ризик: Заповнена Форма оцінки ESDD (Частини A, B, C1 та/або C2, D (за потреби) та E);
- Суттєвий і високий ризик: Заповнений звіт за результатами поглибленої ЕС оцінки ESDD, зовнішня оцінка, проведена незалежною третьою особою (обов'язково для Високого ризику та факультативно для Суттєвого ризику) і, за потреби, ESAP, або інші інструменти, передбачені в таблиці 5.

4.3 Угоди про кредитування/співробітництво, що містять екологічні та соціальні вимоги (між ПУ та ПБ)

(Крок 4 на Рисунку 10)

ПУ вимагатимуть та забезпечуватимуть дотримання ПБ національного законодавства і дотримання вимог СЕСУ ПУ, від яких вони отримують фінансування.

Із цією метою НУР **вимагає** від ПУ включити відповідні екологічні та соціальні вимоги і положення до угод про надання фінансової підтримки, укладені із підприємствами-бенефіціарами.

ESAP, розроблені на основі оцінки ESDD ПУ щодо господарської діяльності ПБ, будуть частиною угоди про надання фінансової підтримки, яка укладається між ПУ та ПБ.

Такі вимоги можуть включати, але не обмежуватись, наступне:

- Забезпечення, що діяльність позичальника відповідає національному законодавству з охорони навколишнього середовища (захист вод, повітря, ґрунтів, поводження з відходами тощо).
- Заборона фінансування діяльності, яка прямо суперечить екологічним вимогам або завдає істотної шкоди довкіллю.
- Зобов'язання щодо ефективного використання природних ресурсів, зниженню забруднення, впровадженню енергоефективних/водозберігаючих технологій.
- Вимоги щодо системи управління відходами (скорочення, утилізація, переробка).
- Дотримання вимог безпечної та здорової праці для працівників позичальника (внутрішні правила, охорона праці, відсутність дискримінації).

[17] Форму можна надіслати електронною поштою або внутрішнім поштовим зв'язком відповідно до внутрішніх процедур відповідної ПУ.

- Заборона примусової праці, шкідливої дитячої праці, дискримінації за ознаками статі, віку, релігії та ін.
- Положення щодо забезпечення безпеки населення, що може бути потенційно зачеплене діяльністю проєкту (контроль викидів, шуму, вібрацій, транспортування небезпечних матеріалів).
- План дій у разі аварій та виявлених небезпек для здоров'я.
- Забезпечення справедливого врегулювання прав на землю, компенсацій, залучення громади у випадках, коли реалізація проєкту потребує змін у землекористуванні або переселення мешканців.
- Забезпечення прозорого механізму консультацій із зацікавленими сторонами щодо змін у землекористуванні.
- Вимоги щодо захисту природних екосистем, охорони видів, що перебувають під загрозою, та зменшення негативного впливу проєкту на біорізноманіття.
- Регулярне інформування та залучення громадськості (консультації, доступна інформація, громадські слухання).
- Забезпечення функціонування механізму розгляду і врегулювання скарг *(МРС)*, який дає можливість швидко реагувати на звернення зацікавлених сторін.
- Обов'язок надання регулярних звітів про виконання екологічних та соціальних умов фінансування.
- Публічне розкриття основних екологічних і соціальних показників, пов'язаних із реалізацією проєкту.
- Забезпечення, що реалізація проєкту не призведе до порушень прав людини (на основі міжнародних стандартів).
- Вимоги щодо дотримання міжнародних конвенцій і гуманітарних норм у процесі реалізації проєкту.
- Вимоги щодо оцінки впливу на клімат та адаптації операцій бізнесу до змін клімату (за потреби).
- Заохочення використання низьковуглецевих технологій та інновацій тощо.

4.4 Процедури ПУ з нагляду, моніторингу та звітності щодо екологічних і соціальних питань

(Крок 5 на Рисунку 10)

Періодична звітність ПУ перед НУР

Кожна ПУ періодично звітує перед НУР щодо впровадження своєї СЕСУ.

Звітність до НУР подається щоквартально. Шаблон періодичних звітів, які мають готуватися ПУ для подачі до НУР, подано в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том І («**Інструмент II.5**»).

Періодичні звіти подаються ПУ до НУР не пізніше, ніж протягом **30 робочих днів** після завершення відповідного звітного періоду.

Періодичне звітування ПУ перед вищим керівництвом ПУ

Відділи управління ризиками ПУ подають раз на півроку **звіти про хід виконання СЕСУ** на розгляд свого вищого керівництва.

Звіти про хід виконання міститимуть інформацію про таке:

- Періодичний аналіз ефективності СЕСУ ПУ.

- Загальний ризик портфеля як показник категорії екологічного і соціального ризику або за галузевою приналежністю чи типом транзакції як показник категорії екологічного і соціального ризику.
- Істотні екологічні і соціальні аспекти та ризики в господарській діяльності підприємств-бенефіціарів, що підтримуються НУР.

Повідомлення ПУ до НУР про управління змінами

Зміни, які можуть виникнути на різних етапах циклу впровадження угоди про надання фінансової підтримки щодо господарської діяльності підприємства-бенефіціара, описано у Розділі 3.3.5.

НУР вимагає від ПУ визначати, документувати і переглядати зміни у господарській діяльності підприємств-бенефіціарів, що фінансуються, за допомогою Форми повідомлення про зміни та їх аналізу, наданої в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том III («**Інструмент III.2**»).

ПУ будуть дотримуватися такої процедури:

(1) **Повідомлення про зміни та документування змін** з використанням Форми повідомлення про зміни та аналізу, наведеної в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том III. Це може бути зроблено підприємством-бенефіціаром або відповідним ПУ.

(2) **Аналіз зміни** за допомогою Форми повідомлення про зміни та аналізу, наведеної в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том III. Це включатиме:

- Оцінку наданої інформації про зміну (наприклад, прогалини в даних);
- Оцінку зміни (наприклад, вплив на екологічні і соціальні ризики);
- Визначення заходів, необхідних для управління змінами.

(3) **Інтеграція необхідних заходів/дій з управління змінами до ESAP для реалізації:**

Заходи, які будуть визначені для управління змінами, будуть інтегровані до ESAP для реалізації відповідальними сторонами.

Реалізація заходів буде контролюватися ПУ в рамках періодичного екологічного і соціального моніторингу.

(4) **Комунікація**

Відповідна ПУ інформує сторони, відповідальні за реалізацію заходів/дій (наприклад, підприємство-бенефіціара). Відповідна ПУ також інформуватиме НУР – Підрозділ управління екологічними та соціальними ризиками про впровадження процедури управління змінами. Це може бути частиною періодичної звітності ПУ до НУР або поза межами періодичної звітності у випадку суттєвих змін. Будь-які додаткові заходи/дії, які можуть вимагатися НУР для управління змінами, будуть включені до ESAP.

4.5 Механізм зовнішніх комунікацій ПУ

НУР вимагає від ПУ підтримувати НУР у впровадженні механізму МЗК відповідно до цієї СЕСУ. ПУ повинні ознайомитися із механізмом МЗК НУР.

До того ж, ПУ у межах розробки та реалізації своєї СЕСУ повинні розробити та затвердити свій механізм роботи зі скаргами, якщо такий відсутній (МЗК на рівні ПУ). Його потрібно розповсюдити серед своїх клієнтів та всіх зацікавлених сторін ПУ.

НУР вимагає[18] від СЕСУ кожної ПУ публікувати короткий огляд інформації про СЕСУ ПУ, у тому числі екологічна та соціальна політика, затверджена керівництвом.

Процедуру, якої повинні дотримуватися ПУ щодо МЗК, описано у Таблиці 6. Процедура відповідає та має розглядатися разом із детальним описом механізму МЗК НУР у Розділі 3.4.

Шаблон журналу обліку скарг представлено в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том II («**Інструмент II.8**»).

Процедуру управління чутливими скаргами (у тому числі щодо гендерно зумовленого насильства – ГЗН, сексуальної експлуатації і насильства/сексуальних домагань – SEA/SH) представлено в окремому Наборі додаткових інструментів СЕСУ – Том III («**Інструмент III.3**»).

[18] У нинішній ситуації діяльність з опублікування інформації, пов'язаної з певною критично важливою інформацією про підприємства-бенефіціари, є обмеженою до завершення дії режиму воєнного стану відповідно до вимог Постанови № 349 від 26 березня 2022 року «Щодо захисту інформації, яка в умовах воєнного стану може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом, у тому числі щодо об'єктів критичної інфраструктури». Така інформація може бути опублікована лише після завершення дії режиму воєнного стану. Відтак, опублікування інформації відповідно до цієї СЕСУ відбудеться на пізніших етапах задля уникнення цілеспрямованих обстрілів об'єктів інвестицій, що фінансуються.

Таблиця 6 – Механізм зовнішніх комунікації ПУ (МЗК)

Крок МЗК	МЗК
0 **Подання скарги чи зворотного зв'язку до ПУ**	▪ Скарги та зворотний зв'язок (запити, занепокоєння, тощо) можна подавати до ПУ за допомогою каналів, про які кожна ПУ повідомляє відповідно до своєї СЕСУ. (*) **Анонімні скарги** можна подавати без зазначення персональних даних. Анонімні скарги будуть розслідуватися, але сторона, яка подає скаргу, повинна ініціювати контакт з ПУ для отримання відповіді за результатами розслідування скарги. (**) ПУ повинні забезпечувати, що зацікавлені сторони знають про МЗК та що цей механізм для них доступний. Це включає опублікування контактної інформації, щоб вона була в наявності і доступною (наприклад, номер телефону, вебсайт, адреса електронної пошти). **Відповідно, інформація про цю процедуру буде доступною на сайті ПУ.**
1 **Отримання та реєстрація**	▪ ПУ надає відправнику інформацію про отримання повідомлення протягом **48 годин** із моменту отримання письмового запитання чи занепокоєння та повідомляє, що письмову відповідь буде надано протягом **15 робочих днів.** ▪ Контактна особа ПУ з питань МЗК (яка призначається вищим керівництвом ПУ) невідкладно вносить інформацію до системи відслідковування скарг ПУ (Журнал обліку скарг) для сортування та переспрямування до відповідного департаменту/ персоналу, відповідального за оцінювання, розслідування та реагування на скаргу.
2 **Оцінка та делегування**	▪ Контактна особа ПУ з питань МЗК аналізує суть повідомлення і готує проєкт відповіді за участі відповідного кредитного спеціаліста[19], відповідального за проєкт. ▪ Проєкт відповіді буде надано протягом **10 робочих днів** і надано на розгляд менеджера Відділу управління ризиками ПУ для перегляду і погодження. ▪ Контактна особа ПУ з питань МЗК документує та вносить відповідні дані (такі як захід, який потрібно вжити, визначені строки виконання, обов'язки, тощо) до Журналу обліку скарг.
3 **Реагування**	(a) **Скарги, які не потребують додаткового розслідування та оцінки:** ▪ Якщо менеджер Відділу управління ризиками ПУ погоджує проєкт відповіді, контактна особа ПУ з питань МЗК пересилає відповідь відправнику. Будь-які зміни до проєкту відповіді, запропоновані менеджером або контактною особою ПУ з питань МЗК, будуть обговорюватися з відповідним кредитним фахівцем, та її остаточну версію буде надіслано відправнику не пізніше, ніж протягом **15 днів** із моменту отримання повідомлення.
	(b) **Скарги, які потребують додаткового розслідування та оцінки:** ▪ Якщо менеджер Відділу управління ризиками ПУ або контактна особа ПУ з питань МЗК вважає після попереднього кроку та проведення консультацій із відповідним кредитним фахівцем, що повідомлення відправника піднімає серйозні екологічні та соціальні питання щодо проєкту з портфелю, відповідний кредитний фахівець невідкладно зв'язується з клієнтом, щоб отримати будь-яку необхідну інформацію, і може провести додаткове розслідування. Розслідування / подальший контроль може передбачати виїзди на місця, аналіз документів і проведення зустрічі з особами, які можуть вирішити питання. ▪ Якщо у результаті такого розслідування команда проєкту дійде висновку, що проєкт не відповідає Екологічній та соціальній політиці ПУ, яка відповідає Екологічній та соціальній політиці НУР, відповідний кредитний фахівець повідомить представників вищого керівництва ПУ та інших відповідних керівників підрозділів про цей факт. Контактна особа ПУ з питань МЗК після проведення консультацій із менеджером із Відділу управління ризиками ПУ підготує Додатковий план коригувальних заходів (ДПКЗ), який має обговорюватися з клієнтом та впроваджуватися ним. ▪ Після цього контактна особа ПУ з питань МЗК надішле другу додаткову відповідь відправнику про будь-які кроки, які вимагаються від клієнта після підготовки ДПКЗ та його погодження клієнтом, але не пізніше, ніж протягом **60 робочих днів** із моменту отримання оригінального повідомлення. ▪ Контактну особу НУР з питань МЗК буде повідомлено визначеною контактною особою ПУ з питань МЗК про процес розслідування та його результати після його завершення.
4 **Закриття**	▪ Одразу після завершення запланованих заходів контактна особа ПУ з питань МЗК проконсультується зі скаржником, отримає його письмову згоду на закриття скарги. Коли це доречно, документи щодо згоди повинні містити посилання на національне законодавство.

[19] Контактна особа ПУ з питань МЗК забезпечуватиме відсутність конфлікту інтересів (тобто особи, залучені до процесу розслідування не повинні мати фінансової, особистої чи професійної зацікавленості в результаті та жодних особистих чи професійних зв'язків зі скаржниками чи свідками).

	▪ У разі недосягнення згоди контактна особа ПУ з питань МЗК повідомить скаржника про те, що він має право звернутися по отримання інших засобів правового захисту. Таке повідомлення буде задокументовано та зареєстровано в Журналі обліку скарг, та буде здійснюватися моніторинг процесу розгляду скарги. ▪ Контактна особа ПУ з питань МЗК повідомить контакту особу НУР з питань МЗК про результати процесу вирішення скарги.

5 Перегляд та оновлення СЕСУ

НУР буде переглядати свою СЕСУ щонайменше **раз на рік** протягом строку впровадження СЕСУ з метою оцінки ефективності впровадження та оновлення за потреби. Оновлення будуть відображати зміни у національному законодавстві, стандартах МФО; політиках НУР та інші зміни; або за певних обставин, наприклад, у разі змін в організаційній структурі, після значних інцидентів або після впровадження нових інструментів, програмного забезпечення або бази даних до системи управління екологічними і соціальними ризиками НУР тощо.

Будь-яке оновлення СЕСУ НУР підлягає затвердженню компетентним органом управління НУР та потребує попереднього погодження з Головним ризик-менеджером).

Відповідні МФО та ПУ будуть повідомлені про суттєві оновлення СЕСУ НУР.

Підрозділ з управління екологічними та соціальними ризиками НУР забезпечуватиме, щоб зміни до СЕСУ НУР не призвели до відхилення від вимог, встановлених національним законодавством та стандартів МФО, які фінансують проєкти та програми НУР.

6 Додаткові інструменти

Існують додаткові інструменти для сприяння впровадженню СЕСУ.

Ці інструменти надано у межах **окремого Набору додаткових інструментів**, що складається із трьох нижче зазначених томів:

Том I – Інструменти СЕСУ для НУР *(виключно для використання НУР)*

I.1 – Оцінка відповідності ПУ СЕСУ НУР *(до погодження участі ПУ у відповідних програмах НУР)*
I.2 – Шаблон Плану коригувальних заходів НУР *(для впровадження відповідними ПУ)*
I.3 – Звіт НУР за результатами періодичного моніторингу для подання на розгляд МФО про хід впровадження СЕСУ (короткий огляд)
I.4 – Стратегія залучення зацікавлених осіб на рівні НУР

Том II – Інструменти СЕСУ для ПУ *(виключно для використання ПУ)*

II.1 – Форма комплексної екологічної та соціальної оцінки (Форма оцінки ESDD)
II.2 – Шаблон Технічного завдання (ТЗ) для консультанта з питань оцінки ESDD *(для залучення ПУ, за потреби)*
II.3 – Шаблон ТЗ для консультанта з екологічної та соціальної оцінки – у тому числі Опитувальник щодо проведення поглибленої ЕС оцінки ESDD *(для використання підприємствами-бенефіціарами для господарської діяльності з Суттєвим і Високим ризиком)*
II.4 – Короткий огляд екологічного та соціального інструменту для господарської діяльності з Суттєвим і Високим ризиком
II.5 – Звіт ПУ за результатами періодичного моніторингу, що подається на розгляд НУР про хід виконання СЕСУ – шаблон
II.6 – Список контрольних показників для проведення екологічного та соціального моніторингу на місцях *(для використання у випадку господарської діяльності з Суттєвим і Високим ризиком; і для господарської діяльності з Помірним рівнем ризику, за потреби)*
II.7 – Стратегія залучення зацікавлених сторін на рівні ПУ
II.8 – Шаблон Журналу обліку скарг
II.9 – Детальна блок-схема комплексної оцінки ESDD ПУ щодо господарської діяльності потенційних підприємств-бенефіціарів
II.10 – Опис компетенцій, необхідних для старшого фахівця з СЕСУ та фахівців із СЕСУ, які мають бути визначені у ПУ

Том III – Інші додаткові інструменти *(для використання НУР та/або ПУ – за потреби)*

III.1 – Шаблон Форми повідомлення про екологічний та соціальний інцидент *(для використання всіма сторонами)*
III.2 – Процедура управління змінами – Форма повідомлення про зміни та аналіз
III.3 – Процедура управління чутливими скаргами

Том IV – Типова господарська діяльність підприємств-бенефіціарів НУР та потенційні галузеві екологічні і соціальні ризики та/або впливи

Додатки

Додаток A – Список виключень (НУР, Світовий банк, KfW)

Додаток B – Класифікація екологічних і соціальних ризиків, прийнята НУР

Додаток C – Орієнтовний перелік видів діяльності з високим і суттєвим ризиком

Додаток А – Список виключень НУР

НУР не буде фінансувати проєкти і/або бенефціарів або підтримувати ПУ у фінансуванні будь-яких операцій, які мають такі характеристики:

1. Діяльність, заборонена національним законодавством України або міжнародно-правовими актами, ратифікованими Україною, у т.ч. діяльність громадян рф, юридичних осіб, з часткою власності рф або які мають опосередкований зв'язок.
2. Виробництво або торгівля будь-яким продуктом чи діяльність, яка вважається незаконною згідно із законами чи правилами країни перебування, міжнародними конвенціями та угодами, або підлягає міжнародній забороні чи поетапному вилученню, як-от фармацевтичні препарати, пестициди, гербіциди та інші токсичні речовини (згідно з Роттердамською Конвенцією, Стокгольмською конвенцією та документом Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) «Фармацевтичні препарати: обмеження у використанні та доступності»), речовини, що руйнують озоновий шар (згідно з Монреальським протоколом), поліхлоровані біфеніли (ПХБ), охоронювана дика природа або продукти, що регулюються Конвенцією про міжнародну торгівлю видами, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), заборонена транскордонна торгівля відходами (згідно з Базельською конвенцією).
3. Виробництво або торгівля зброєю та боєприпасами, включно зі суперечливою зброєю або її критичними компонентами (ядерна зброя та радіоактивні боєприпаси, біологічна та хімічна зброя масового знищення, касетні бомби, протипіхотні міни, збагачений уран).
4. Виробництво або торгівля алкогольними напоями (крім пива та вина)[20].
5. Виробництво або торгівля тютюном та тютюнових виробів[20].
6. Азартні ігри, лотереї, казино та аналогічні види діяльності[20].
7. Виробництво або торгівля радіоактивними матеріалами[21].
8. Виробництво або торгівля незв'язаними азбестовими волокнами[22].
9. Шкідливі способи рибальства та дрифтерний лов у морському середовищі з використанням сіток довжиною понад 2,5 км.
10. Виробництво або діяльність із шкідливими або експлуатаційними формами примусової праці[23] / шкідливою дитячою працею[24].
11. Виробництво або торгівля деревиною чи іншою продукцією лісового господарства, окрім лісів, що використовуються на основі сталого управління.
12. Виробництво, торгівля, зберігання або транспортування значних обсягів небезпечних хімічних речовин або використання небезпечних хімічних речовин у комерційних масштабах. До небезпечних хімічних речовин належать бензин, керосин та інші нафтопродукти.
13. Інвестиції, які можуть бути пов'язані зі знищенням[25] або значним негативним впливом на території або об'єкти, які входять до природно-заповідного фонду або територій загальноєвропейської мережі природоохоронних територій Смарагдової мережі.
14. Атомні електростанції (окрім заходів, які зменшують екологічну небезпеку існуючих активів) і шахти з урану як основного джерела видобутку.
15. Нетрадиційний пошук, розвідка та видобуток нафти з бітумінозних сланців, бітумінозних або нафтових пісків.

[20] Це не стосується спонсорів проєкту, які не залучені масштабно до такої діяльності. «Не масштабно залучені» означає, що відповідна діяльність є супутньою до основної діяльності спонсора проєкту з огляду на частку у загальних прибутках ПБ.

[21] Це не стосується придбання медичного обладнання, обладнання для контролю якості та будь-якого обладнання, де радіоактивне джерело вважається мінімальним та/або адекватно захищеним.

[22] Це не стосується придбання та використання скріплених азбестоцементних листів, де вміст азбесту становить менше 20%.

[23] Під примусовою працею маються на увазі всі види роботи чи послуг, які виконуються не добровільно, до яких особу змушують погрозами застосування сили чи покарання.

[24] Шкідлива дитяча праця означає зайнятість дітей, яка є економічно експлуататорською, або може бути небезпечною для освіти дитини, або перешкоджати її навчанню, або бути шкідливою для здоров'я дитини, її фізичного, розумового, духовного, морального чи соціального розвитку.

[25] Під «знищенням» мається на увазі (і) знищення або серйозне погіршення цілісності району, спричинене суттєвими та тривалими змінами у використанні землі чи води або (іі) зміна осередку проживання, що призводить до неможливості постраждалого району виконувати свою функцію.

16. У вибраних секторах прийнятне фінансування конкретних нових проектів бенефіціарів буде прив'язане до таких якісних умов:

- Великі греблі та гідроелектростанції, що враховують рекомендації Всесвітньої комісії з гребель (WCD)[26].
- Проєкти нетрадиційного пошуку, розвідки та видобутку газу, щодо яких повідомлятимуть згідно з міжнародними стандартами про те, що не очікується істотного водозабору або забруднення ґрунтових вод, що вживаються заходи щодо захисту ресурсів (зокрема, води) та переробки, що відповідна технологія використовується для безпечного буріння, яка включає інтегровану систему труб і випробування тиском.

[26] Греблі висотою не менше 15 метрів від фундаменту або греблі висотою від 5 до 15 метрів з об'ємом водосховища понад 3 мільйони кубічних метрів.

Список виключень Світового банку в межах співпраці з НУР

НУР не фінансуватиме нові проєкти та/або бенефіціарів і не підтримуватиме ПУ у фінансуванні будь-яких операцій, які передбачають таке:

1. Діяльність, заборонена національним законодавством України або міжнародно-правовими актами, ратифікованими Україною.

2. Виробництво або торгівля будь-якими продуктами чи види діяльності, що вважаються незаконними відповідно до законів чи правил приймаючої країни або міжнародних конвенцій та угод, або такими, що підлягають міжнародній забороні чи поетапній ліквідації, наприклад, фармацевтичні препарати, пестициди, гербіциди та інші токсичні речовини (відповідно до Роттердамської конвенції, Стокгольмської конвенції та документа Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) «Фармацевтичні препарати: Обмеження у використанні та доступності»), озоноруйнівні речовини (згідно з Монреальським протоколом), ПХБ, дикі тварини та продукти, що охороняються відповідно до CITES, заборонена транскордонна торгівля відходами (згідно з Базельською конвенцією).

3. Виробництво або торгівля зброєю та боєприпасами[20], включно зі суперечливою зброєю або її критичними компонентами (ядерна зброя та радіоактивні боєприпаси, біологічна та хімічна зброя масового знищення, касетні бомби, протипіхотні міни, збагачений уран).

4. Виробництво або торгівля алкогольними напоями (крім пива та вина)[20].

5. Виробництво або торгівля тютюном[20].

6. Азартні ігри, казино та прирівняні до них підприємства[20].

7. Виробництво або торгівля радіоактивними матеріалами. Це не стосується придбання медичного обладнання, обладнання для контролю якості та будь-якого обладнання, де радіоактивне джерело вважається мінімальним та/або адекватно захищеним.

8. Виробництво або торгівля незв'язаними азбестовими волокнами. Це не стосується придбання та використання скріплених азбестоцементних листів, де вміст азбесту становить менше 20%.

9. Деструктивні методи рибальства та дрифтерний промисел у морському середовищі з використанням сіток довжиною понад 2,5 км.

10. Виробництво або діяльність, пов'язана зі шкідливими або експлуататорськими формами примусової праці[23]/ шкідливою дитячою працею[24].

11. Комерційні лісозаготівлі в тропічних вологих пралісах.

12. Виробництво або торгівля деревиною чи іншою продукцією лісозаготівельної діяльності, що не походить з лісів зі сталим лісокористуванням.

13. Виробництво, торгівля, зберігання або транспортування значних обсягів небезпечних хімічних речовин або використання небезпечних хімічних речовин у промислових масштабах. Небезпечні хімічні речовини включають бензин, керосин та інші нафтопродукти[27].

[27] Ці пункти будуть застосовуватися у разі інвестування в мікрофінансову діяльність.

14. Інвестиції, які можуть бути пов'язані зі знищенням[25] або значним погіршенням стану територій, що знаходяться під особливою охороною (без належної компенсації відповідно до міжнародних стандартів).

15. Атомні електростанції (окрім заходів, що зменшують екологічну небезпеку існуючих активів) та шахти, основним джерелом видобутку яких є уран.

16. Пошуки, розвідка та видобуток вугілля; наземні транспортні засоби та пов'язана з ними інфраструктура, що в основному використовуються для видобутку вугілля; електростанції, теплоелектроцентралі та когенераційні установки, що в основному працюють на вугіллі, а також пов'язані з ними лінії електропередачі[28].

17. Нетрадиційний пошук, розвідка та видобуток нафти з бітумінозних сланців, бітумінозних пісків або нафтових пісків.

18. В окремих секторах фінансові зобов'язання для конкретних нових проєктів будуть пов'язані з такими якісними умовами:
    a. Великі проєкти з будівництва гребель та ГЕС використовують рекомендації Всесвітньої комісії з гребель (WCD) як орієнтир[26].
    b. У проєктах з нетрадиційного пошуку, розвідки та видобутку газу буде розкрито відповідно до міжнародних стандартів, що не очікується суттєвого зниження рівня підземних вод або їх забруднення, що вживаються заходи для захисту ресурсів (зокрема, води) та їх повторного використання, що використовується відповідна технологія для безпечного буріння, яка включає інтегровану обв'язку свердловини та випробування під тиском.

Тест на обґрунтованість застосовуватиметься у випадках, коли господарська діяльність підприємств матиме значний вплив на розвиток, а обставини в Україні вимагають внесення змін до Списку виключень.
Виключення відповідно до Політики Світового банку щодо Програми на основі результатів (PforR): Міністерство економіки та довкілля України та НУР забезпечать, щоб Програма Світового банку Resilient, Inclusive and Sustainable Enterprise (RISE), яка реалізується за підходом PforR, не включала жодної господарської діяльності, що, на думку Світового банку, може мати значні несприятливі, чутливі, різноманітні або безпрецедентні наслідки для довкілля та/або постраждалого населення.

Зокрема, Програма RISE PforR **не фінансуватиме** види діяльності з потенційно значними екологічними та соціальними ризиками і впливами, які система екологічного та соціального управління НУР класифікує як **«високий» рівень ризику**.

[28] Інвестиції в електропередавальні мережі зі значною часткою генерації на основі вугілля будуть здійснюватися лише в країнах і регіонах з амбітною національною політикою або стратегією захисту клімату (NDC), або якщо інвестиції спрямовані на скорочення частки вугільної генерації у відповідній мережі. У країнах, що розвиваються, теплові станції та когенераційні установки (ТЕЦ), які в основному працюють на вугіллі, можуть співфінансуватися в окремих випадках на основі суворої оцінки, якщо вони роблять особливо вагомий внесок у сталий розвиток, зменшують основні екологічні загрози, і якщо очевидно, що немає більш дружньої до клімату альтернативи.

Список виключень Групи KfW

У наведених нижче сферах Група KfW не надає фінансування для нових проєктів або цілей фінансування[29]:

1. Виробництво або торгівля будь-якими товарами чи здійснення будь-якої діяльності, що підпадають під дію національних або міжнародних вимог щодо поетапного виведення з обігу, заборони або міжнародного ембарго, зокрема: і. окремі лікарські засоби, пестициди, гербіциди та інші токсичні речовини (відповідно до Роттердамської конвенції, Стокгольмської конвенції та документа Всесвітньої організації охорони здоров'я *Pharmaceuticals: Restrictions in Use and Availability*); іі. озоноруйнівні речовини (відповідно до Монреальського протоколу); ііі. види дикої флори і фауни, що перебувають під охороною, або продукція з них (відповідно до Конвенції CITES (Вашингтонської конвенції)); iv. заборонене транскордонне перевезення відходів (відповідно до Базельської конвенції).

2. Інвестиції, які можуть бути пов'язані зі знищенням[25] або суттєвою деградацією територій, що мають особливу природоохоронну, екологічну чи іншу цінність, якщо не забезпечено належної компенсації відповідно до міжнародних стандартів.

3. Виробництво або торгівля суперечливою (забороненою або міжнародно обмеженою) зброєю чи її критично важливими компонентами, зокрема:

- ядерною зброєю;
- боєприпасами з використанням радіоактивних матеріалів;
- біологічною та хімічною зброєю масового ураження;
- касетними боєприпасами;
- протипіхотними мінами;
- збагаченим ураном.

4. Виробництво або торгівля радіоактивними матеріалами.

Це обмеження не поширюється на закупівлю медичного обладнання, обладнання для контролю якості або інші види застосування, якщо джерело радіації є незначним за рівнем небезпеки та/або належним чином екранованe.

5. Виробництво або торгівля незв'язаним азбестом.

Це обмеження не поширюється на придбання або використання цементних виробів із використанням зв'язаного азбесту, якщо вміст азбесту не перевищує 20 %.

6. Застосування руйнівних методів рибальства або дрифтерного лову в морському середовищі із використанням сіток довжиною понад 2,5 км.

7. Будівництво або фінансування атомних електростанцій (за винятком заходів, спрямованих на зменшення екологічних ризиків існуючих об'єктів), а також видобуток урану як основного корисного компонента родовища.

8. Пошук, геологічна розвідка та видобуток вугілля; виробництво газу шляхом газифікації або карбонізації вугілля; транспортна та складська інфраструктура, призначена переважно для вугілля; вугільні електростанції, теплоелектростанції, теплоелектроцентралі, а також пов'язана з ними інфраструктура[28].

[29] Винятки із зазначених вимог допускаються у випадках здійснення мандатних операцій (Zuweisungsgeschäft) відповідно до § 2(4) Закону про KfW, а також у разі виконання доручень відповідних федеральних міністерств.

9. Пошук, геологічна розвідка та видобуток нафти (upstream); інфраструктура транспортування та зберігання сирої нафти; нафтові термінали, нафтові порти та нафтопереробні заводи[30] [31].

10. Пошук, геологічна розвідка та видобуток природного газу (upstream); будівництво нових газорозподільних мереж і магістральних газопроводів; судна для прокладання газопроводів; термінали зі скраплення природного газу (LNG); виробництво «сірого» водню (шляхом парового риформінгу викопного палива без застосування технологій уловлювання та зберігання вуглецю (CCS)) [30] [32].

Додаткові вимоги

У визначених секторах Група KfW пов'язує своє пряме фінансування нових проєктів із дотриманням таких якісних вимог:

1. За межами Європейського Союзу та країн OECP із високим рівнем доходу великі підприємства, що здійснюють виробництво пальмової олії або заготівлю деревини, повинні:

- відповідати вимогам міжнародно визнаних систем сертифікації (RSPO або FSC) чи еквівалентних стандартів, що забезпечують сталі практики виробництва; або
- перебувати у процесі отримання такої сертифікації.

2. Для великих проєктів будівництва дамб та гідроелектростанцій як орієнтир застосовуються рекомендації Всесвітньої комісії з питань дамб (World Commission on Dams, WCD)[26].

[30] Це виключення не застосовується до нафтопереробних підприємств (рафінерій), що здійснюють переробку сировини біологічного походження (біобазованої сировини). У випадку рафінерій, основною діяльністю яких є виробництво продукції для матеріального використання, не підпадають під виключення інвестиції у модернізацію існуючих виробничих майданчиків (без збільшення їх виробничих потужностей) та інвестиції, спрямовані на продовження строку технічної експлуатації таких об'єктів. Повторна переробка (регенерація) відпрацьованих масел та їх використання як енергетичного ресурсу також можуть фінансуватися.

[31] Заходи, спрямовані на скорочення викидів парникових газів або підвищення ефективності, як правило, можуть фінансуватися за умови, що вони не здійснюються в рамках діяльності з пошуку, розвідки та видобутку нафти і природного газу (upstream) та не призводять до збільшення виробничих потужностей більш ніж на 10 %. Фінансування проєктів із уловлювання та зберігання вуглецю (Carbon Capture and Storage, CCS) також допускається.

[32] Виключення щодо фінансування будівництва нових газорозподільних мереж і газопроводів не поширюється на газорозподільні мережі та газопроводи, призначені для постачання природного газу для приготування їжі. Відповідно до Секторальних настанов Федерального уряду Німеччини щодо надання експортних кредитних гарантій (розділ «Енергетика», підрозділ «Викопні джерела енергії: природний газ»), до кінця 2025 року в окремих виняткових випадках (після проведення обґрунтованої оцінки на основі належних доказів) можуть фінансуватися нові проєкти, пов'язані з розвитком інфраструктури природного газу, а також об'єкти його транспортування та зберігання. Таке фінансування можливе лише за умови одночасного дотримання таких критеріїв:

- наявність обґрунтованої потреби, пов'язаної із забезпеченням національної безпеки або геостратегічної безпеки енергопостачання;
- відповідність цілі обмеження глобального потепління до 1,5 °C;
- забезпечення недопущення виникнення ефекту технологічної або інфраструктурної залежності від викопного палива (lock-in effect).

Додаток B – Класифікація екологічних і соціальних ризиків, прийнята НУР

Категорія[33]	Опис
Високий ризик/A	Проєкт[34] класифікується як такий, що має ***Високий ризик***, після комплексного розгляду ризиків та впливів проєкту, беручи до уваги наступне, залежно від обставин: a. Проєкт може спричинити широкий спектр значних негативних ризиків і впливів на населення або навколишнє середовище. Це може бути пов'язано зі комплексним характером проєкту, його масштабом (від великого до дуже великого) або чутливістю місця (місць) реалізації проєкту. При цьому враховується, чи мають потенційні ризики та впливи, пов'язані з Проєктом, більшість або всі наступні характеристики: i. довгострокові, постійні та/або незворотні (наприклад, втрата основного природного оселища або осушення водно-болотних угідь), яких неможливо повністю уникнути через характер проєкту; ii. великі за масштабом та/або просторовим охопленням (географічна територія або чисельність населення, що може зазнати впливу, є великою або дуже великою); iii. значний негативний кумулятивний вплив; iv. значний негативний транскордонний вплив; та v. висока ймовірність серйозних негативних наслідків для здоров'я людей та/або довкілля (наприклад, через аварії, утилізацію токсичних відходів тощо). b. Територія, яка може зазнати впливу, має високу цінність і чутливість, наприклад, чутливі та цінні екосистеми та оселища (охоронювані законом та визнані на міжнародному рівні території з високою цінністю біорізноманіття), землі або права корінних народів / традиційних місцевих громад Африки на південь від Сахари, які історично не отримують належних послуг, та інших вразливих меншин, інтенсивне або комплексне вимушене переселення або придбання землі, вплив на культурну спадщину або густонаселені міські райони. c. Деякі зі суттєвих негативних екологічних і соціальних ризиків і впливів проєкту не можуть бути пом'якшені або конкретні заходи щодо пом'якшення вимагають складних та/або неперевірених пом'якшувальних, компенсаційних заходів чи технологій, або складного соціального аналізу та впровадження. d. Існує серйозне занепокоєння, що негативний соціальний вплив проєкту та пов'язані з ним заходи з пом'якшення можуть призвести до значних соціальних конфліктів або шкоди чи значних ризиків для безпеки людини. e. Існує історія нестабільності в районі реалізації проєкту або в секторі, а також може існувати значне занепокоєння щодо діяльності сил безпеки. f. Проєкт розробляється в правовому або регуляторному середовищі, де існує значна невизначеність або конфлікт щодо юрисдикції конкуруючих відомств, або де законодавство чи нормативні акти не враховують належним чином ризики та наслідки складних проєктів, або вносяться зміни до чинного законодавства, або правозастосування є недостатнім. g. Минулий досвід Позичальника та організацій-виконавців у розробці складних проєктів є обмеженим, їхній досвід у сфері екологічних і соціальних питань може викликати значні труднощі або занепокоєння з огляду на характер потенційних ризиків та впливів проєкту. h. Існує серйозне занепокоєння щодо спроможності та зобов'язань, а також досвіду відповідних сторін Проєкту щодо залучення зацікавлених сторін. i. Існує низка факторів, що знаходяться поза контролем Проєкту, які можуть мати значний вплив на показники екологічної і соціальної ефективності та результати проєкту.

[33] Це ґрунтується на системі ESF Світового банку щодо класифікації екологічних та соціальних ризиків (2018 р.).
[34] Ця СЕСУ застосовна до всіх проєктів та господарської діяльності, що фінансується МФО. МФО будуть підтримувати лише ті проєкти та господарську діяльність, що відповідають та перебувають у рамках політик МФО, а також очікується, що вони будуть відповідати екологічним і соціальним вимогам МФО у спосіб та в часові рамки, які є прийнятними для відповідних МФО. Для СЕСУ під поняттям «проєкт» мається на увазі проєктна/господарська діяльність, щодо якої ПУ звертаються по підтримку НУР через ПУ, як визначено в юридичній угоді між ПУ та НУР. Проєкти можуть включати нове кредитування чи діяльність та/або існуюче кредитування чи діяльність, отримання гарантій або їх поєднання.

Категорія[33]	Опис
Суттєвий ризик/B+	Діяльність класифікується як така, що спричиняє «Суттєвий ризик» після комплексного розгляду ризиків та впливів проєкту, беручи до уваги наступне, залежно від обставин: a. Проєкт може бути не таким складним, як проєкти з високим ступенем ризику, його екологічні і соціальні наслідки можуть бути меншими (від великих до середніх), а місце розташування може бути не у високочутливій зоні, а деякі ризики та впливи можуть бути суттєвими. При цьому враховується, чи мають потенційні ризики та впливи більшість або всі наступні характеристики: i. вони здебільшого тимчасові, передбачувані та/або зворотні, а характер проєкту не виключає можливості їх уникнення або усунення (хоча для цього можуть знадобитися значні інвестиції та час); ii. існують побоювання, що негативний соціальний вплив проєкту та пов'язані з ним заходи з пом'якшення можуть призвести до обмеженого рівня соціального конфлікту, шкоди або ризиків для безпеки людини; iii. вони є середніми за масштабами та/або просторовим охопленням (географічна територія та чисельність населення, яке може зазнати впливу, є середніми або великими); iv. потенціал кумулятивного та/або транскордонного впливу може існувати, але він є менш серйозним і його легше уникнути або пом'якшити, ніж для проєктів з високим ризиком; та v. існує середня або низька ймовірність серйозних негативних наслідків для здоров'я людей та/або довкілля (наприклад, внаслідок аварій, утилізації токсичних відходів тощо), а також відомі та надійні механізми для запобігання або мінімізації таких інцидентів. b. Очікується, що вплив проєкту на території з високою цінністю або чутливістю буде меншим, ніж проєктів з високим рівнем ризику. c. Пом'якшувальні та/або компенсаційні заходи можуть бути розроблені швидше і бути більш надійними, ніж у проєктах з високим ризиком. d. Діяльність розвивається в правовому або регуляторному середовищі, де існує невизначеність або конфлікт щодо юрисдикції конкуруючих відомств, або де законодавство або нормативні акти не враховують належним чином ризики та наслідки складних проєктів, або вносяться зміни до чинного законодавства, або правозастосування є слабким. e. Минулий досвід Позичальника та установ-виконавців у розробці складних проєктів є обмеженим у деяких аспектах, а їхній досвід у сфері екологічних і соціальних питань свідчить про певні проблеми, які можуть бути легко вирішені за допомогою підтримки у впровадженні проєкту. f. Існує певне занепокоєння щодо спроможності та досвіду в управлінні залученням зацікавлених сторін, але ці проблеми можуть бути легко вирішені за допомогою підтримки у впровадженні.
Помірний ризик/B	Діяльність класифікується як діяльність з помірним ризиком після комплексного розгляду ризиків та впливів проєкту, беручи до уваги наступне, залежно від обставин: a. потенційні негативні ризики та впливи на населення та/або навколишнє середовище не є значними. Це пов'язано з тим, що проєкт не є складним та/або великим, не передбачає діяльності, яка може завдати шкоди людям або навколишньому середовищу, і розташований далеко від екологічно або соціально чутливих територій. Таким чином, потенційні ризики, впливи та проблеми, ймовірно, матимуть наступні характеристики: i. передбачувані і, як очікується, тимчасові та/або зворотні; ii. незначні за масштабами; iii. специфічні для конкретного об'єкту, без ймовірності впливу за межами фактичного впливу проєкту; та iv. низька ймовірність серйозних негативних наслідків для здоров'я людини та/або навколишнього середовища (наприклад, не передбачає використання або утилізації токсичних матеріалів, очікується, що звичайні заходи безпеки будуть достатніми для запобігання нещасним випадкам тощо). b. Ризики та наслідки проєкту можна легко пом'якшити у передбачуваний спосіб.
Низький ризик/C	Проєкт класифікується як проєкт з низьким рівнем ризику, якщо його потенційні несприятливі ризики та впливи на населення та/або навколишнє середовище, ймовірно, є мінімальними або несуттєвими. Такі проєкти, мають незначні ризики та впливи або взагалі не мають жодних негативних ризиків та впливів, і не потребують подальшої екологічної і соціальної оцінки після первинного скринінгу.

Індикатори ризику

	"A" Високий ЕС ризик	"B+" Суттєвий ЕС ризик	"B" Помірний ЕС ризик	"C" Низький ЕС ризик
	Проєкти зі значними, різноманітними, незворотними та безпрецедентними екологічними і соціальними впливами та ризиками, що можуть поширюватися за межі території проєкту. Потребують розроблення кількох спеціалізованих планів екологічного та соціального управління (ESMP) та впровадження системи екологічного і соціального управління (ESMS) із достатнім рівнем кваліфікації персоналу.	Проєкти з окремими значними негативними екологічними та соціальними впливами і ризиками — це проєкти, у яких значний вплив виникає в одному напрямі. Такі впливи та ризики є вищими, ніж у проєктів категорії Помірний/ B, однак не мають такого різноманітного характеру, як у проєктів категорії Високий/A. Прикладом може бути необхідність переселення невеликої кількості осіб (додаткові критерії наведено нижче).	Помірні негативні екологічні та соціальні впливи і ризики, які зазвичай можуть бути належним чином мінімізовані та контрольовані шляхом застосування стандартних рішень і найкращих доступних сучасних технологій.	Відсутні або незначні негативні екологічні та соціальні впливи і ризики. Розроблення спеціальних планів екологічних та соціальних дій не є необхідним.
	Ознаки різних категорій екологічних та соціальних ризиків			
	Наявність однієї окремої ознаки, характерної для певної категорії ризику, сама по собі не є підставою для віднесення проєкту до цієї категорії. Визначальне значення має сукупність виявлених ознак та їх комплексна оцінка. Тому важливо належним чином обґрунтувати присвоєну категорію ризику з урахуванням усіх релевантних факторів. Цей інструмент призначений для виявлення екологічних та соціальних ризиків на ранніх етапах підготовки проєкту, щоб забезпечити їх ефективне управління протягом усього життєвого циклу проєкту..			
	Ознаки Високого/A ЕС ризику	Ознаки Суттєвого/B+ ЕС ризику	Ознаки Помірного/B ЕС ризику	Ознаки Низького/C ЕС ризику
Екологічний	Розташування в межах природоохоронної території або природного середовища існування, що перебуває під охороною.	Розширення існуючого об'єкта; будівництво нового об'єкта на раніше неосвоєній території в нечутливому природному середовищі або сільській місцевості.	Мінімальне або відсутнє розширення території об'єкта	Модернізація на існуючих виробничих майданчиках (тобто лише заміна обладнання).
	Дуже великий розмір проєкту (площа понад 15 га).	Розміщення об'єкта в неосвоєному природному середовищі.	Місце реалізації не визначене: численні невеликі майданчики (наприклад, у рамках програм).	Відсутній визначений майданчик реалізації проєкту (наприклад, консультаційні послуги).
	Високі ризики, зокрема пов'язані з вибухами або пожежами.	Місця реалізації не визначені: численні великі майданчики (наприклад, у рамках програм).	Розміщення об'єкта в промисловій зоні.	Відсутня або незначна потреба в земельній площі.
	Різноманітні підвищені ризики для населення (шум, забруднення повітря, води тощо).	Сільськогосподарські землі, міські території або численні майданчики.	Проєкт середнього розміру (площа приблизно 2–5 га).	Відсутні ризики для населення.
	Комплексна гребля (виробництво енергії та/або	Проєкт великого розміру (площа 5–15 га).	Відсутній вплив на природоохоронні	

	водопостачання).		території та охоронювані природні середовища існування.	
		Проєкт розташований поблизу природоохоронної території або охоронюваного природного середовища існування чи має потенційний вплив на них.	Різноманітні незначні ризики для населення.	
		Різноманітні помірні ризики для населення / Збільшення інтенсивності руху великовантажного транспорту.	Транспортування небезпечних матеріалів.	
		Підвищений ризик поширення епідемічних захворювань.		
		Значний приплив працівників.		
		Озброєний персонал служби безпеки (потенційно категорія «Високий/А»).		
		Лінії електропередачі високої напруги (понад 200 кВ).		
Соціальний	Фізичне та економічне переселення осіб, які не мають формально оформлених прав на землю або майно.	Фізичне переселення понад 50 осіб та/або економічне переселення чи втрата засобів до існування для понад 100 осіб.	Обмежене фізичне або економічне переселення (фізичне переселення — менше 50 осіб, економічне переселення — менше 100 осіб) або втрата засобів до існування для менше ніж 100 осіб.	Відсутній негативний вплив на населення.
	Фізичне переселення та/або втрата засобів до існування для понад 200 осіб.	Вплив на землі, що перебувають у користуванні громади.	Відсутній негативний вплив на корінні народи та/або об'єкти культурної спадщини.	
	Фізичне та/або економічне переселення корінних народів.	Потенційний вплив на корінні народи (наприклад, у разі розташування проєкту поблизу територій їх проживання).		
	Вплив на корінні народи.	Потенційний вплив на об'єкти культурної спадщини (наприклад, у разі розташування проєкту поблизу таких об'єктів).		
	Вплив на об'єкти культурної спадщини.			
З д	Ризик дитячої праці	Будівельний майданчик із	Менше ніж 100	Будівництво не

		робітничим табором (незалежно від кількості працівників).	будівельних працівників.	потрібне або потрібні лише незначні будівельні роботи.
	Ризик примусової праці	Працевлаштування неповнолітніх працівників.	Відсутній великомасштабний будівельний майданчик.	Не передбачається залучення працівників або передбачається залучення лише незначної їх кількості.
		Працівники: понад 20 % тимчасових, сезонних або працівників-мігрантів.	До 500 працівників на етапі експлуатації.	
		Працівники: понад 50 % жінок.	Загальні ризики для охорони праці та безпеки працівників (зварювальні роботи, небезпечні матеріали).	
		Працівники: понад 20 % корінних народів.		
		Понад 500 працівників на етапі експлуатації.		
		Вибухові роботи		
Впливи	Впливи є довгостроковими, незворотними та виходять за межі території реалізації проєкту.	Впливи є частково тимчасовими та оборотними.	Впливи є тимчасовими та оборотними.	Відсутній або незначний негативний вплив.
Впливи	Впливи є довгостроковими, незворотними та поширюються за межі території реалізації проєкту.	Впливи є частково тимчасовими та оборотними.	Впливи є тимчасовими та оборотними.	Відсутній або незначний негативний вплив.
	потенційний кумулятивний вплив			
	потенційний транскордонний вплив			

Додаток С – Орієнтовний перелік видів діяльності з високим та суттєвим ризиком

Цей перелік не є вичерпним і є лише ілюстративним; він стосується діяльності з будівництва нових об'єктів або розширення/збільшення потужностей у категоріях, перелічених нижче.

Наведені нижче види діяльності є прикладами господарської діяльності, яка може призвести до потенційно суттєвого екологічного і соціального впливу, що може бути віднесена до категорії високого або суттєвого ризику, залежно від характеру, місця розташування та масштабу діяльності. Інші види діяльності, не перелічені в цьому документі, також можуть бути віднесені до категорії високого або суттєвого ризику.

Перелік має на меті надати рекомендації як співробітникам НУР, так і співробітникам ПУ. Відтак, перелік у жодному разі не вважається обов'язковим до виконання. Поглиблену оцінку ESDD щодо запропонованої господарської діяльності, яка оцінюється як така, що має суттєвий або високий ризик, потрібно проводити за участі технічних і досвідчених консультаційних фірм із питань екологічних і соціальних аспектів. Оцінку ESDD для господарської діяльності з помірним ризиком та комплексними екологічними і соціальними питаннями також мають проводити технічні консультанти для НУР і ПУ, коли доречно і необхідно.

1. Великомасштабне первинне сільське господарство або заліснення, що передбачає інтенсифікацію, зміну цільового призначення земель або перетворення важливих елементів біорізноманіття та/або критично важливих оселищ.
2. Масштабні лісозаготівлі або вирубка лісів на великих територіях.

3. Установки для інтенсивного вирощування птиці або свиней з більш ніж: (a) 85 000 місць для бройлерів, 60 000 місць для курей; (b) 3 000 місць для товарних свиней (понад 30 кг); або (c) 900 місць для свиноматок.

4. Великі[35] греблі та інші споруди, призначені для затримання або постійного зберігання води, де новий або додатковий обсяг води, що затримується або зберігається, перевищує 10 мільйонів кубічних метрів.

5. Масштабні роботи з меліорації та морські днопоглиблювальні роботи.

6. Діяльність із забору підземних вод або схем штучного поповнення підземних вод у випадках, коли річний обсяг води, що підлягає забору або поповненню, становить 10 мільйонів кубічних метрів і більше.

7. Роботи з перекидання водних ресурсів між річковими басейнами, якщо це перекидання має на меті запобігання можливому дефіциту води і якщо обсяг перекинутої води перевищує 100 мільйонів кубічних метрів на рік, або роботи з перекидання водних ресурсів між річковими басейнами, якщо середньорічний багаторічний стік басейну водозабору перевищує 2 000 мільйонів кубічних метрів на рік і якщо обсяг перекинутої води перевищує 5 відсотків цього стоку (в обох випадках не враховуються роботи з перекидання питної води).

8. Трубопроводи діаметром понад 800 мм і довжиною понад 40 км, термінали та пов'язані з ними споруди для великомасштабного транспортування газу, нафти і хімічних речовин або для транспортування потоків вуглекислого газу (CO2) з метою геологічного зберігання, включно з пов'язаними з ними компресорними станціями.

9. Установки для зберігання нафтових, нафтохімічних або хімічних продуктів ємністю 200 000 тонн або більше.

[35] Міжнародна комісія з великих гребель визначає велику греблю як греблю висотою 15 метрів і більше від основи. Дамби висотою від 5 до 15 метрів з об'ємом водосховища понад 3 мільйони кубічних метрів також класифікуються як великі греблі.

10. Сховища для геологічного зберігання двоокису вуглецю.

11. Установки для уловлювання потоків CO2 з метою геологічного зберігання, де загальний річний обсяг уловлювання CO2 становить 1,5 мегатонни і більше.

12. Муніципальні очисні споруди потужністю понад 150 000 мешканців в еквіваленті населення.

13. Масштабні об'єкти з переробки та утилізації твердих побутових відходів.

14. Установки для переробки та утилізації відходів, призначені для спалювання, хімічної обробки або захоронення шкідливих, токсичних або небезпечних відходів.

15. Великомасштабні установки для спалювання або хімічної обробки безпечних відходів потужністю понад 100 тонн на добу.

16. Масштабний розвиток туризму та роздрібної торгівлі.

17. Будівництво високовольтних повітряних ліній електропередачі.

18. Великомасштабні вітроенергетичні установки для виробництва енергії (вітроелектростанції).

19. Кар'єри та відкриті розробки, де поверхня ділянки перевищує 25 гектарів, або видобуток торфу, де поверхня ділянки перевищує 150 гектарів.

20. Промислові підприємства для (a) виробництва целюлози з деревини або аналогічних волокнистих матеріалів; (b) виробництва паперу та картону з виробничою потужністю понад 200 метричних тонн повітряно-сухого способу на добу.

21. Заводи для дублення шкур та шкіри, де потужність обробки перевищує 12 тонн готової продукції на добу.

22. Інтегровані хімічні установки, тобто установки для виробництва в промислових масштабах речовин з використанням процесів хімічного перетворення, в яких кілька агрегатів суміщені і функціонально пов'язані один з одним, і які призначені для виробництва: базових органічних хімічних речовин; базових неорганічних хімічних речовин; добрив на основі фосфору, азоту або калію (простих або складних добрив); базових засобів захисту рослин і біоцидів; базових фармацевтичних продуктів з використанням хімічного або біологічного процесу; або вибухових речовин.

23. Комплексні установки для первинної виплавки чавуну та сталі; установки для виробництва кольорових необроблених металів з руди, концентратів або вторинної сировини за допомогою металургійних, хімічних або електролітичних процесів.

24. Діяльність,[36] яка планується або може мати відчутний вплив, включно з кумулятивним впливом у поєднанні з іншими відповідними минулими, теперішніми та обґрунтовано прогнозованими подіями, на вразливі території міжнародного, національного або регіонального значення, навіть якщо категорія діяльності не зазначена в цьому переліку. До таких вразливих територій належать, зокрема, природоохоронні території, що охороняються законом та/або визнані на міжнародному рівні, або запропоновані для отримання такого статусу національними урядами, критичні оселища або інші екосистеми, що підтримують пріоритетні елементи біорізноманіття, території археологічного або культурного значення, а також території, що мають важливе значення для корінних народів або інших вразливих груп населення.

25. Діяльність, яка може призвести до значних негативних соціальних наслідків для людей або групи (груп) людей, які зазнають або можуть зазнати прямого чи опосередкованого впливу від цієї діяльності.

26. Діяльність, яка може спричинити значне вимушене переселення або економічне переміщення.

[36] Включно, але не обмежуючись діяльністю, що має екологічні і соціальні цілі (наприклад, інвестиції в гідроенергетику або інші види відновлюваної енергетики).